

බඩාගත්

2023 අප්‍රේල් - සැප්‍රේමු 42 තෙවන 4 - 6 කළුයේ

- 2 යුතු නොවූ සියලුම ආර්ථික තොරතුරු බිඳීක්
- 3 විවෘත බැංකුකරණය (Open Banking)
- 8 මානව සම්පත් කළමනාකරණයේ වැදගත්කම, කාර්යාලය සහ අනියෝග
- 15 ගෝල්යකරණ ආර්ථිකය තුළ ජාත්‍යන්තර ආර්ථික සංවිධානයන්හි කාර්යාලය
- 22 සංඛ්‍යා ප්‍රහාර අවදානම්වලින් ආරක්ෂා වීම සඳහා මුළු ආයතනවල ස්විෆ්ට් (SWIFT) මුළු පණිවිධාන පද්ධතිය ආරක්ෂා කර ගැනීමට ගන හැකි ත්‍රියාමාර්ග
- 25 සුරක්ෂිත මුදල් තැන්පත්වක් සඳහා වැදගත්වන කරුණු

ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව
සන්නිවේදන දෙපාර්තමේන්තුව

යුක්රේනයේ සමාජ, ආර්ථික තොරතුරු බිඳක්...

නැගෙනහිර්න් රුසියාවට, උතුරුන් බෙලාරුස්, බටහිර්න් පෝලන්තය, ස්කෝලෝවැකියාව, හන්ගේරියාව, නිරිත දෙසින් රුමීනියාව, මෝල්බේව්චා, දකුණින් කළ මූහුද සහ අසේ මූහුදට මායිම වේ. අගනුවර වන්නේ කිවිය. එහි ඉතිහාසය නවවන ගතවර්ෂ නැගෙනහිර ස්ලැබ් දක්වා දැවයි. 19 වන ගතවර්ෂය වන විට යුක්රේනයෙන් විශාල කොටසක් රුසියානු අධිරාජ්‍යයට සම්බන්ධ කළ අතර ඉතිරිය ඔස්ට්‍රො හා ගෙරියාවන් පාලනය විය. යුදීමය හා නිදහස ලබා ගැනීමේ උත්සාහයක් මැද පළවින ලෙස්ක යුදීමය හා රුසියානු සිවිල් යුදීමය මැද 1922 එරට සොවියට සම්භාණ්ඩුව විය. 1945 යුක්රේනියාව එක්සත් ජාතීන්ගේ සංවිධානයේ තීර්මානවරයෙකි. 1981 සොවියට සම්භාණ්ඩුවේ බිඳුවැට්මත් සමග යුක්රේනය නැවත නිදහස් වූ අතර වසර 8 ක පසු බැංකින් පසු එරට ආර්ථික වර්ධනය විය. යුක්රේනය එකාබද්ධ රාජ්‍යයක් වන අතර ප්‍රාන්ත 24 ක්න් යුක්රියය. එය අර්ථ ජනාධිපති ක්‍රුමියක් යුත් සම්භාණ්ඩුවක් වන අතර වෙන්තු ව්‍යවස්ථා විධායකය සහ අධිකරණ පදනම් ඇත. ජනගහනය මිලියන 46 ක් වන අතර, 77.8% ක් ස්වදේශී ජනගහනට මිලියන 40 ක් වන අතර, 77.8% ස්වදේශී යුක්රේනියානුවන්ය. රුසියානු බෙලාරුස හා රෝමානියානු සූළ විරිසක් ඇත. නිල හා ප්‍රාන්ත වන්නේ යුක්රේනියානු හා ප්‍රාන්තයි. ආගම නැගෙනහිර ක්‍රිස්තු ධර්මයයි. මෙය එරට ගාහ නිර්මාණ සාහිත්‍යය හා සංගිතය කෙරෙහි බලපෑවේය.■

මුළුණ - World Factbook,
Encyclopedia Britannica

සුම් ප්‍රමාණය		
මුළු ප්‍රමාණය	වර්ග කි.ම්.	603,550
ගොඩ බේම් ප්‍රමාණය	වර්ග කි.ම්.	579,330
අභ්‍යන්තර ජලය	වර්ග කි.ම්.	24,220
ජනගහනය (2023 ඇස්කමේන්තු)		43,306,477
ජනගහන වර්ධන වේගය (2023 ඇස්කමේන්තු)		-0.52%
උපත් අනුපාතය (2023 ඇස්කමේන්තු) (ජනගහනය දහසකට)		8.79
මරණ අනුපාතය (2023 ඇස්කමේන්තු) (ජනගහනය දහසකට)		13.7
පැරණි අනුපාතය (2023 ඇස්කමේන්තු) (සංඛ්‍යා උපත් දහසකට)		7.21
උපත් දීවිත අපේක්ෂාව (අවුරුදු) (2023 ඇස්කමේන්තු)		73.72
දුළු දේශීය නිෂ්පාදිතය (2017 ඇස්කමේන්තු)	වික්සන් ජනපද බොලර් ප්‍රේලියන	200.1
මුරිත දැළ දේශීය නිෂ්පාදිතයේ වර්ධන වේගය (2021 ඇස්කමේන්තු)		3.4%
ඡ්‍රීක පුළුගල දැළ දේශීය නිෂ්පාදිතය (2021 ඇස්කමේන්තු)	වික්සන් ජනපද බොලර් 4,835.57	
ඇල දේශීය නිෂ්පාදිතයේ ආංශික සංස්කීර්ණය (2017 ඇස්කමේන්තු) කාලීකර්මය කර්මාන්ත සේවා		12.2% 28.6% 60%
නුම බලකාය (2021 ඇස්කමේන්තු)		මිලියන 20.463
සොවා ව්‍යුහ්තිය (2021 ඇස්කමේන්තු)		8.88%
කුටුම්ප ආදායමේ ගිනි සංග්‍රහුකය (2020 ඇස්කමේන්තු)		25.6
අයවිය අතිර්ක්තය (+) හෝ නිශාය (-) (2017 ඇස්කමේන්තු) දැළ දේශීය නිෂ්පාදිතයේ ප්‍රතිශතයක් ගෙස		-1.5%
උද්ධිමත අනුපාතය (2021 ඇස්කමේන්තු)		9.36%
ආනයන (2021 ඇස්කමේන්තු)	වික්සන් ජනපද බොලර් ප්‍රේලියන	84.175
ආනයන භාණ්ඩ	කාර්, අසුරුම් කළ බෙහෙත්, ගල් අගුරු, ස්වභාවික වායු, පිරිපහද කළ පෙරිරෝලියම්	
අපනයන (2021 ඇස්කමේන්තු)	වික්සන් ජනපද බොලර් ප්‍රේලියන	81.504
අපනයන භාණ්ඩ	ඉරුණ, සුරිකාන්ත තෙල්, යකඩ හා ඒ ආශ්‍රිත නිෂ්පාදන, පරිවර්තනය කරන දැ රෘහන්, රැස්සීඩ්	
මුදල ඒකකය	හෝන්ට්‍යා (hryvnia)	

"සටහන" සගකාවහි පළවින අදහස් ඒ ඒ ලේඛකයන් ගේ අදහස් මිස ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ අදහස් නොවිය නැති ය.

විවෘත බැංකුකරණය

Open Banking

ඩීම්.කේ.ඩී.එන්. හංසි
පෙශ්ටේර සහකාර අධ්‍යක්ෂ,
ගෙවීම් සහ පියවීම් දෙපාර්තමේන්තුව

1. විවෘත බැංකුකරණය (Open Banking)

විවෘත බැංකුකරණය යනු යෙදුම් ක්‍රමලේඛන අනුරුම්පූණත් (Application Programming Interfaces(API))¹ ලෙස හැඳින්වන තෙවන පාර්ශ්වීය යෙදුම් හරහා ගනුදෙනුකරුවන්ගේ බැංකුකරණ කටයුතුවලට සහ මූල්‍ය ගිණුම් වෙත ප්‍රවේශ වීමට සහ පාලනය කිරීමට ඉඩ ලබා දීමේ පද්ධතියකි. විවෘත බැංකුකරණය යටතේ, මූල්‍ය සමාගම් විසින් තෙවන පාර්ශ්වීය සේවා සපයන්නන්ට, ගනුදෙනුකරුවන්ගේ පොදුගලික මූල්‍ය දත්ත වෙත ප්‍රවේශ වීමට සහ පාලනය කිරීමට ඉඩ කඩ ලබා දෙයි. එවැනි දත්ත ප්‍රවේශයන් සඳහා ගනුදෙනුකරුවන්ගේ අවසරය අතිවාර්ය වේ. වඩාත් තරගකාරී සහ තව්‍ය බැංකු වෙළෙඳපොළක් නිර්මාණය කිරීම සහ ගනුදෙනුකරුවන්ට මුළු මූල්‍ය පාලනය කෙරෙහි වැඩි තේරීමක් සහ පාලනයක් ලබා දීම මිනින් ඔවුන්ගේ පහසුව වැඩි කිරීම විවෘත බැංකුකරණයේ මූලික පරමාර්ථයන් ලෙස දැක්වීය හැක.

කොට්ඨඩි - 19 වසංගතය නිසා පැනවු සංවරණ සීමා සහ වෙරෝස ව්‍යාප්තිය මූදල් මගින් සිදු වේ යයි පැවති මතය හේතුවෙන් ගනුදෙනුකරුවන් ගේ මූදල් හාවිතය අවම වූ අතර බැංකුකරණයේ බිජ්ටල් පරිවර්තනය වේගවත් විය. මෙම ප්‍රවණතාව මැතකාලීන ව විවෘත බැංකුකරණයේ හාවිතය ඉහළ යාමට ද බලපා තිබේ.

2. කාම්ප්‍ර්‍යායික බැංකුකරණය වෙතින් විවෘත බැංකුකරණයට

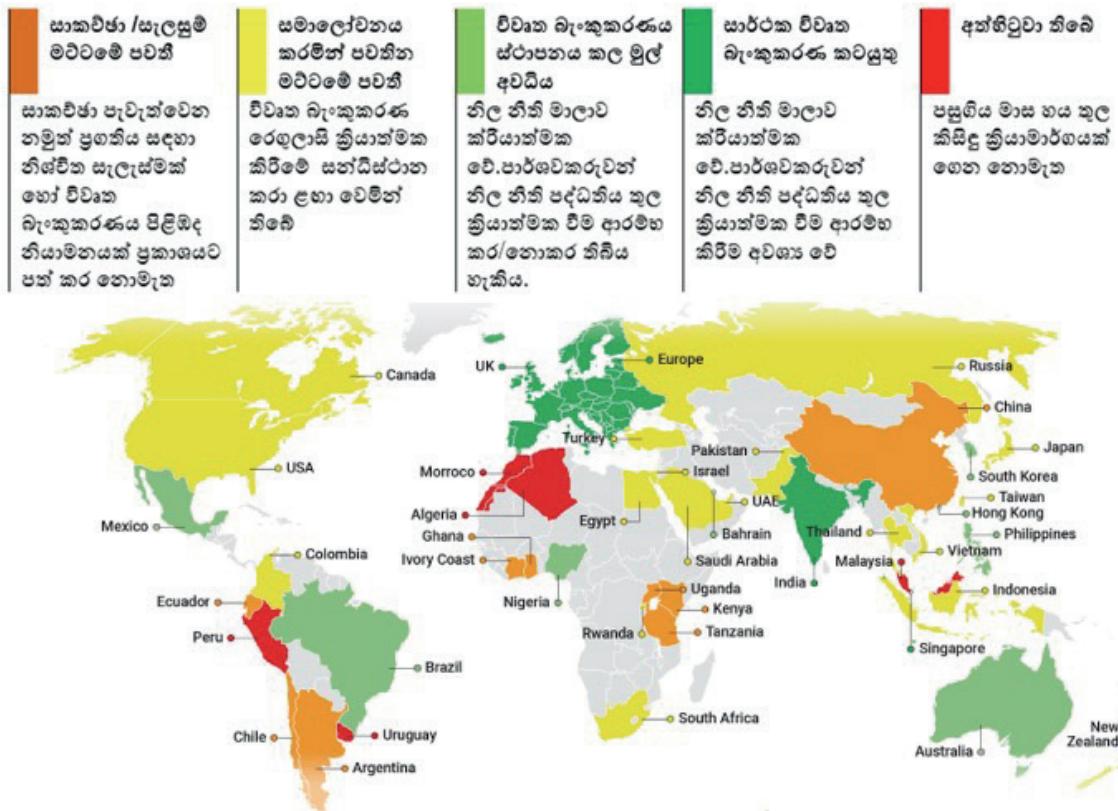
වසරගණනාවකසිටබැංකු සතු ගනුදෙනුකරුවන්ගේ පොදුගලික සහ මූල්‍ය දත්ත මුවුන්ගේ අවසරයෙන් තෙවන පාර්ශ්වයන් සමග විවිධ මූල්‍ය ක්‍රියාකාරකම් සඳහා බෙදා ගැනීම සිදුවෙමින් පවතී. තවද, බිජ්ටල් උපාංග හාවිතය වැඩි වීම සහ ශිෂ්ටයන් දියුණු වන දත්ත එකතු කිරීමේ ක්‍රමවේදයන් නිසා ලොව පුරා බැංකු සේවා ද විශාල පරිවර්තනයකට ලක් වී තිබේ. හින්ටෙක් (Fin-Techs) ආයතනවල නව සොයාගැනීම් ද විවෘත බැංකුකරණයේ වේගවත් වර්ධනය සඳහා ඉවහල් වී තිබේ. ගනුදෙනුකරුවන්ගේ අවසර ලත් දත්ත තෙවන පාර්ශ්ව සඳහා ලබා දීම තුළින් වේගවත් සහ පහසු ගෙවීම මාර්ග, ගිණුම් හිමියන් සඳහා වැඩි මූල්‍ය විනිවිදහාවය, වැඩිදියුණු කළ ගිණුම් සේවා සහ පාලනීකරණ අවස්ථා ද උදාවී තිබේ.

විවෘත බැංකුකරණයේ ප්‍රායෝගික හාවිතය කෙටි කළකට පෙර ආරම්භ වුව ද, එම සංක්ලේෂය වර්ෂ 1980 දී ජ්‍රේමානු ගෞඩරල් තැපැල් කාර්යාලයේ අධ්‍යයනයක ප්‍රතිඵලයක් විය. ඉන් අනතුරු ව, මූල්‍ය වෙළෙඳපොළ තරගකාරීවය වැඩි කිරීම, සපයනු ලබන සේවාවන්හි ගුණාත්මකභාවය ඉහළ නැංවීම සහ ගනුදෙනුකරුවන් ආරක්ෂා කිරීම අරමුණු කර ගනිමින් 2017 වසරේ දී යුරෝපා කොමිස් විසින් විවෘත බැංකුකරණය හා සම්බන්ධ ගෙවීම සේවා විධානය (Payment Services Directive 1 (PSD1)) සැලසුම් කරන ලදී. වර්තමානයේ දී,

1 විවිධ පරිගණක පද්ධති එකිනෙකා සමග සන්නිවේදනය කිරීමට ඉඩ සලසන මුද්‍රකාංගයකි.

රුප සටහන 01 : ලොව පුරා විවෘත බැංකුකරණයේ වත්මන් ප්‍රගතිය (2021 4 - වන කාර්තව)

විවෘත බැංකුකරණ සංකල්පය එක්සත් රාජ්‍යාධියේ සහ නවසිලන්තේ විවෘත බැංකුකරණය ලෙසත්, යුරෝපා සංගමය තුළ ගෙවීම් සේවා විධානය (Payment Services Directive 2 (PSD2)) ලෙසත්, ඔස්ට්‍රිලියාවේ නව ගෙවීම් වේදිකාව (Payment Platform) ලෙසත්, ඉන්දියාවේ එකාබද්ධ ගෙවීම් අනුරුම්භුණත සහ නොමොම හි විවෘත යෙදුම් ක්‍රමලේඛන අනුරුම්භුණත (API) ලෙසත් භාවිතයේ පවතී. ලොව පුරා විවෘත බැංකුකරණයේ වත්මන් ප්‍රගතිය 01 වන රුප සටහන මගින් දක්වා ඇත.

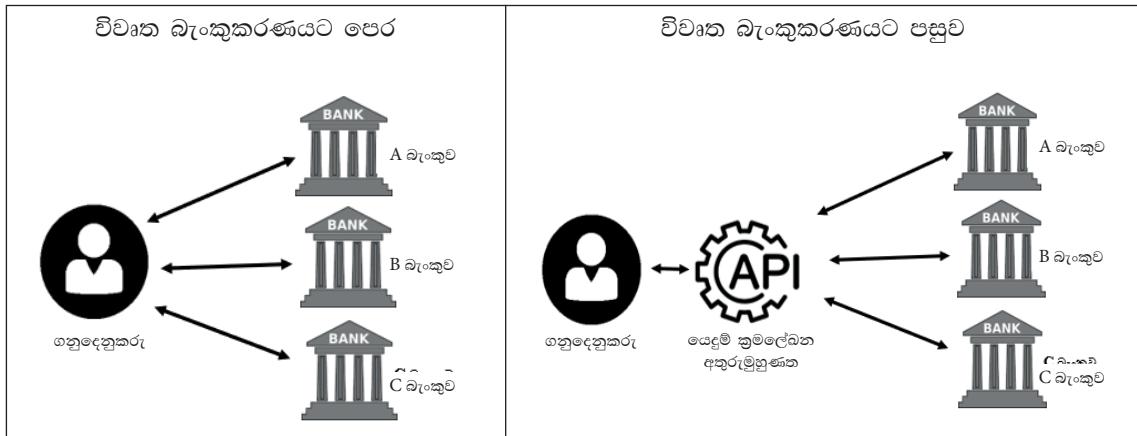
3. විවෘත බැංකුකරණය කියා කරන ආකාරය

විවෘත බැංකුකරණය යටතේ, ගනුදෙනුකරුවන්ට ඔවුන්ගේ මූල්‍ය දත්ත තෙවන පාර්ශ්වීය සැපයුම්කරුවන් සමග බෙදා ගැනීමට හැකි වේ. මෙම දත්ත අතර ජ්‍යෙෂ්ඨ ගිණුම්, ඉතුරුම් ගිණුම්, ගාය කාඩ් පත්, ස්පාර්ටර තැන්පත් ගිණුම් යනාදිය පිළිබඳ තොරතුරු ඇතුළත් වේ. තෙවන පාර්ශ්වීය

සැපයුම්කරුවන්ට යෙදුම් ක්‍රමලේඛන අනුරුම්භුණත (API) හරහා මෙම දත්ත වෙත ප්‍රවේශ විය හැක. ගනුදෙනුකරුවන්ට ඔවුන්ගේ දත්ත බෙදා ගැනීමට අවශ්‍ය තෙවන පාර්ශ්වීය සැපයුම්කරුවන් තොරා ගත හැකි අතර, ඔවුන්ට ඕනෑම ම වේලාවක මෙම අවසරයන් අවලංගු කළ හැක. විවෘත බැංකුකරණය මගින් ගනුදෙනුකරුට ඔහුගේ සියලු බැංකු ගිණුම් තෙවන පාර්ශ්වීය සපයන්නොකළේ යෙදුමක් භාවිතයෙන් එක තැනක දී කළමනාකරණය කළ හැක (02 වන රුප සටහන).

විවෘත බැංකුකරණ පදනම්කා ක්‍රියාත්මක වීමට ප්‍රධාන ගනුදෙනුකරුවන්, බලයලත් තෙවන පාර්ශ්වීය යෙදුම් ක්‍රමලේඛන අනුරුම්භුණත (API) සැපයුම්කරුවන්, ගනුදෙනුකරුවන් සඳහා ගෙවීම් ගිණුමක් සපයන සහ පවත්වාගෙන යන මූල්‍ය ආයතනයන් සහ තම නිෂ්පාදන හෝ සේවා සඳහා මාර්ගගත ගෙවීම් පිළිගන්නා වෙළෙන්දන් යන

රැජ සටහන 02 : විවෘත බැංකුකරණයට පෙර සහ විවෘත බැංකුකරණයට පසුව

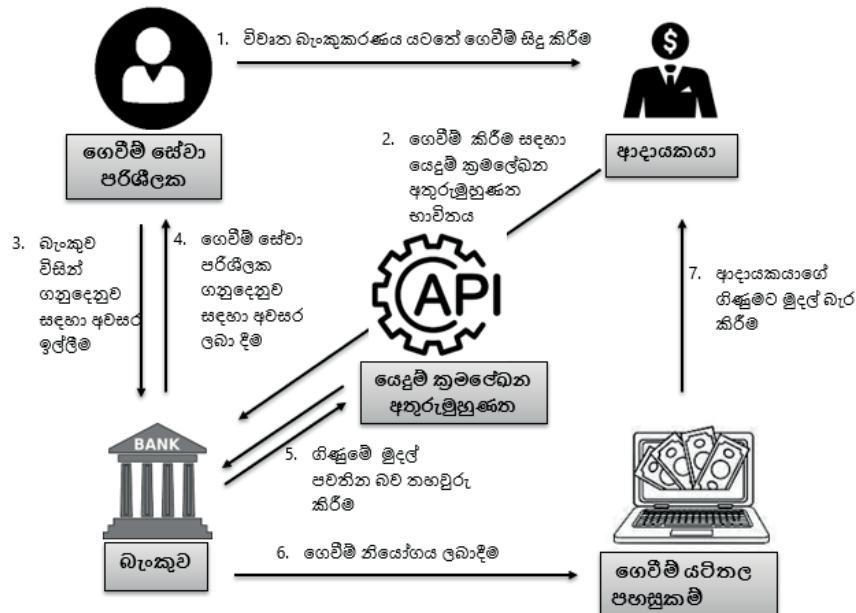
පාර්ශ්වකරුවන් හතර දෙනෙකුගේ සහභාගීත්වය අවශ්‍ය වේ. තවද, රජය, තාක්ෂණ සපයන්නන්, නියාමකයින්/ සහ උපදේශන සේවා සපයන්නන් වැනි වෙනත් පාර්ශ්වකරුවන් ද විවෘත බැංකුකරණයට වතු ආකාරයෙන් සහභාගී වේ. විවෘත බැංකුකරණයේ ගනුදෙනුවක් සිදු වන රැජ සටහන 03 වන රැජ සටහනෙහි දක්වා ඇති.

4. විවෘත බැංකුකරණයේ ප්‍රතිලාභ

විවෘත බැංකුකරණ පද්ධතිය මගින් ගනුදෙනුකරුවන්, බැංකු සහ තෙවන පාර්ශ්වීය සපයන්නන් සඳහා ප්‍රතිලාභ ගණනාවක් ලබා දී තිබේ.

විවෘත බැංකුකරණයේ පරමාර්ථය වන්නේ ගනුදෙනුකරුවන්ට ඔවුන්ගේ බැංකු අත්දැකීම් කෙරෙහි වැඩි තේරීමක් සහ පාලනයක් ලබා දීමයි. ඔවුන්ට ඕනෑම උපාංගයකින්, ඕනෑම වෛලාවක ඔවුන්ගේ ගිණුම් තොරතුරු වෙත ප්‍රවේශ විය හැකි අතර, ඔවුන්ගේ අවශ්‍යතා වඩාත් හොඳින් සපුරාලන සැපයුම්කරු තේර්යාගත හැකි. බැංකු අතර පවත්නා තරගකාරීන්වය වැඩි කර ගැනීමට විවෘත බැංකුකරණය සහය දක්වයි. එමෙන් ම, බැංකු සහ තෙවන පාර්ශ්වීය සේවා සපයන්නන්ගේ සාමූහිකත්වයෙන් ගනුදෙනුකරුවන් වෙත නව මුලු උපකරණ සහ සේවා පිරිනැමීමට අවස්ථාව

රැජ සටහන 03: විවෘත බැංකුකරණයේ ගනුදෙනුවක් සිදු වන ක්‍රියාපටිපාටිය

උදාවේ. විවෘත බැංකුකරණ පද්ධතිය තුළ, බැංකුවලට ගනුදෙනුකරුවන්ගේ හැසිරීම් පිළිබඳ දත්ත රස් කිරීමට අවස්ථාව උදා වෙන අතර එමගින් බැංකු විසින් සපයනු ලබන මුල්‍ය උපකරණ සහ සේවා තවදුරටත් වැඩිදියුණු කිරීමට අවස්ථාව උදා වේ. තවද, විවෘත බැංකුකරණයේ දී හාටිත වන යෙදුම් ක්‍රමලේඛන අතුරුමූහුණක් (API) නිසා, එක් එක් ගනුදෙනුකරුවාගේ අවශ්‍යතාවලට ගැලපෙන පරිදි සේවාවන් ලබා ගැනීම පහසු වේ. එමගින් බැංකුකරණය සඳහා ගත කළ යුතු කාලය අඩු වන අතර ගනුදෙනුව සම්පූර්ණ කිරීම සඳහා සිදුකළ යුතු මෙහෙයුම් ස්වයංක්‍රීය සහ සරල ජ්‍යාව වේ.

විවෘත බැංකුකරණය මගින් ව්‍යාපාර සඳහා, ඔවුන්ගේ මෙහෙයුම් වැඩිදියුණු කිරීමට හැකි තවද යෙදුම් නිර්මාණය කිරීමට අවස්ථාවක් ලබා දෙයි. තවද මුල්‍ය උපකරණ භූත්වා දීම, ස්මාර්ට ජ්‍යාමි දුරකථන සඳහා යෙදුම් නිර්මාණය කිරීම සහ ගනුදෙනුකරුවන් ගේ වියදම් රටා විශ්ලේෂණය කිරීම ක්‍රියාත්මක අඩු කිරීමේ නිරදේශ සපයන උපදේශන සේවා² ස්ථාපනය කිරීම වැනි ව්‍යාපාර සඳහා සංඝ්‍ර දායකත්වයක් විවෘත බැංකුකරණය මගින් ලබා දේ.

අඩු ආදායම් සහිත පුද්ගලයන් සඳහා විවෘත බැංකුකරණය මගින් බොහෝ වාසි ලබා දිය හැකිය. නිවැරදි වෙළඳපොල තත්ත්වයන් යටතේ, නිසි ලෙස ව්‍යුහගත කරන ලද විවෘත බැංකුකරණ පද්ධති භාවිතයෙන් මුල්‍ය අන්තර්ගතභාව (Financial Inclusion) වර්ධනය වේ. ගනුදෙනුකරුවන්ගේ මුල්‍ය දත්ත වෙත ප්‍රවේශ වීමට හැකියාව ලැබේම හේතුවෙන්, Fin-techs සහ බැංකුවලට තවද සහ ආකර්ෂණීය මුල්‍ය උපකරණ ගනුදෙනුකරුවන්ට ලබා දීමට හැකියාව ලැබේ. වර්තමානයේ දී හාටිත වන මුල්‍ය උපකරණ සහ සැසැදීමේ දී මෙම තවද මුල්‍ය උපකරණ, බැංකුගත වී ඇත් තමුන් මුල්‍ය උපකරණ නිසි ලෙස භාවිත තොකරන ගනුදෙනුකරුවන්ගේ අවශ්‍යතා සඳහා ගැලපෙන පරිදි සකස් කළ හැක. එම මුල්‍ය උපකරණ නිෂ්පාදන විවිධත්වය (Product diversity) ක්‍රියාත්මක දැනටමත් බැංකුගත වූ ගනුදෙනුකරුවන්ගේ මුල්‍ය අන්තර්ගතභාවය ඉහළ යයි. විවෘත බැංකුකරණයන්

2 විවිධ බැංකු, නිය සංගම් සහ වෙනත් මුල්‍ය ආයතන සමග එක් ව මුල්‍ය කටයුතු සම්බන්ධ අයවැය ව්‍යුහය සාදයී ලෙස නිර්ක්ෂණය කිරීමට සහය විම

සමග ගිණුම් තොරතුරු සේවාව සපයන්නන් (as account information service providers (AISPs)) සහ ගෙවීම් ආරම්භ කිරීම් සේවා සපයන්නන් (payment initiation service providers (PISPs)) වෙළඳපොල වෙත ඇතුළුවේම නිසා මුල්‍ය සේවා වෙළඳපොල තරගකාරීන්වය වැඩි වේ. මේ නිසා ඇතිවන නිෂ්පාදන විවිධත්වය සහ පිරිවැය පහළයැම් නිසා අඩු ආදායම්ලාභී ජනතාවට මුල්‍ය සේවා වඩාත් දැරිය හැකි මිලකට ලබා ගැනීමට හැකි වේ. ඒ හේතුවෙන් අඩු ආදායම්ලාභී ජනතාවගේ මුල්‍ය සේවා සඳහා වන ප්‍රවේශය වැඩි වීමන් සමග මුල්‍ය අන්තර්ගතභාවය වැඩි වේ. ආනුහාවික පර්යේෂණයන්වලින් පෙන්වා ඇති පරිදි, මුල්‍ය අන්තර්ගතභාවය වර්ධනය කිරීම ක්‍රියාත්මක ජනතාවගේ ජ්‍යාව තත්ත්වය ඉහළ යන අතර එමගින් රටේ ආර්ථික වර්ධන වේගය ඉහළ යයි. එම නිසා විවෘත බැංකුකරණය රටක් ක්‍රියාත්මක ප්‍රතිඵලි ස්ථාපනය කිරීම ක්‍රියාත්මක ආර්ථික වර්ධන වේගය ඉහළ නංවා ගත හැක.

5. විවෘත බැංකුකරණය සහ එක් අනියෝග

විවෘත බැංකුකරණය තවමත් එහි විකාශනයේ මුළු අවධියේ පවතින බැවින් සහ විවෘත බැංකුකරණ ක්‍රියාවලිය ක්‍රියාවලිය සහ බැංකු සේවා සහ බැංකු ව්‍යාපාර ආකෘති (bank business model) පරිවර්තනය කිරීමේ හැකියාවක් පවතින බැවින් ගනුදෙනුකරුවන්ට සහ බැංකු පද්ධතියට එමගින් ප්‍රතිලාභ පමණක් තොව අවදානම් සහ අනියෝගවලට ද මූහුණ දීමට සිදු වේ.

ගනුදෙනුකරුවන්ගේ අවසර ලත් දත්තවැඩිවශයෙන් බොදා ගැනීම සහ ක්‍රියාත්මක ප්‍රතිචාර අතර ඇතිවන සම්බන්ධතා වර්ධනය වීමන් සමග ඇතිවන අවදානම් පිළිබඳ ව බැංකු සහ බැංකු අධික්ෂකවරුන්ගේ වැඩි අවධානයක් යොමු කිරීමට සිදුවනු ඇත. දත්ත බොදාගැනීම (Data sharing), බොහෝ ප්‍රතිලාභ ලබා දෙන තමුන් සයින්බර ප්‍රහාර සඳහා විකාශ වපසරියක් සාදයි. බොහෝ පාර්ශ්වයන් සමග දත්ත ප්‍රතිලාභ කර ගැනීම නිසා වංචික ක්‍රියාකාරකම් වැඩි වීමේ සම්භාවිතාව ඉහළ යන හෙයින් එලදායී ලෙස දත්ත කළමනාකරණය මුල්‍ය අංශය හමුවේ පවත්නා අනියෝගයකි. තවද, බැංකුවල වෙනස්වන ඩිජිටල් පරිසරයට අවශ්‍ය උපාය මාර්ග ක්‍රියාත්මක කිරීමේ දී, වෙළඳපොල තරගකාරීව සහ ලාභය පවත්වා ගැනීමේ අනියෝගවලට බැංකුකරුවන් ව

මුහුණ දීමට සිදු වේ. මෙය බැංකු වල කිරීති නාමය හානි වීමට ද බලපෑ හැක.

6. අභියෝග අවම කර ගැනීම

බලධාරීන් විසින් විවෘත බැංකුකරණය ක්‍රියාත්මක කිරීමේ දී බලපාන අභියෝග වළක්වා ගැනීම සඳහා විවිධ ක්‍රියාමාර්ග රාඩියක් ගෙන ඇත. නිසි ලෙස සැලසුම් කරන ලද විවෘත බැංකුකරණ රාමුවක් තුළ ගැටලු නිරාකරණය කිරීම සඳහා අවශ්‍ය නීති රිති, ප්‍රමිති සහ මාර්ගෝපදේශ සම්පාදන සහ ක්‍රියාත්මක කරන අධිකාරීන් ස්ථාපනය කළ යුතුය. ප්‍රධාන නියාමක (Main Regulator)³, බැංකු අධික්ෂණ ආයතනය⁴, තාක්ෂණික ප්‍රමිති සැකසීමේ ආයතනය (Technical Standards Setting Body)⁵, පාරිභෝගික ආරක්ෂණ අධිකාරිය (Consumer Protection Authority), දත්ත රහස්‍යතා අධිකාරිය (Data Privacy Authority), සහ ආරච්චල් කළමනාකරණය සහ නිරාකරණය සඳහා යාන්ත්‍රණයක් (Dispute Resolution Mechanism)⁶ මේ යටතේ වේ.

බැංකු විසින් ගනුදෙනුකරුවන්ගේ අවසර ලත් දත්ත පූවමාරු කර ගන්නා තෙවන පාර්ශ්වයන් විශේෂීත නියාමන අධිකාරියක ලියාපදිංචි කිරීම අවශ්‍ය වේ. තවද, බලධාරීන් විසින් යෝම් ක්‍රමලේඛන අතුරුමුහුණ්‍යත් (API) හාවිතය හා සම්බන්ධ ව විශේෂ නිර්දේශීත ප්‍රමිතින්, තාක්ෂණික මාර්ගෝපදේශ සහ ප්‍රතිපත්තින් ද හඳුන්වා දී තිබේ. ආර්ථන්සීනාව, වීනය, එක්සත් රාජධානීය,

- 3 රට තුළ විවෘත බැංකුකරණ නීති රෙගුලැසි සම්මත කරන ආයතනය වන අතර මතා විවෘත බැංකුකරණ පද්ධතියක් ස්ථාපිත කිරීම සහ ප්‍රමාණවලාගෙන යාම සඳහා අවශ්‍ය වෙනත් ආයතන පිළිවුරීමට ක්‍රියා කරයි.
- 4 අධික්ෂණ ආයතනයේ ප්‍රධාන කාර්යභාරය වන්නේ දත්ත වාර්තාකරණ අවශ්‍යතා නීතිය කරමින් විවෘත බැංකුකරණ පද්ධතියක් ස්ථාපිත කිරීම සහ සඳහා පාර්ශ්වයන්ගේ කාර්යය සාධන ප්‍රමිතින් මෙන් ම උපයෝගිතා මාර්ගෝපදේශ සපුරාලීම සහතික කිරීමයි. එවැනි නිර්ණියක ප්‍රත්‍යාග්‍ය නොමැති විට අදාළ පියවර ගැනීම සහ පද්ධතියේ අඛණ්ඩව ක්‍රියාකාරීත්වය පවත්වාගෙන යැම් ද අධික්ෂණ ආයතනයේ වශයෙන් වේ.
- 5 තාක්ෂණික ප්‍රමිති සැකසීමේ ආයතනයේ කාර්යභාරය වන්නේ යෝම් ක්‍රමලේඛ අතුරුමුහුණ්‍යත් (API) හාවිත කිරීමේ දී මූල්‍ය ආයතන සහ තෙවන පාර්ශ්වය සැපයුම්කරු විසින් අනුගමනය කළ යුතු නියාමනය (ව්‍යවස්ථාපාදක සහ රිති) තාක්ෂණික අවශ්‍යතා බවට පරිවර්තනය කිරීම, ආරක්ෂක අංශ ආවරණය කිරීම මෙන් ම අනෙකුත් අවශ්‍යතා වාර්තා කිරීම ය.
- 6 ආරච්චල් විසඳීමේ ආයතනයේ කාර්යභාරය වන්නේ විවෘත බැංකුකරණ ගනුදෙනුවකට සම්බන්ධ සිනැ ම පාර්ශ්වයක් (එනම් මූල්‍ය ආයතනය, තෙවන පාර්ශ්වය සැපයුම්කරු, ගනුදෙනුකරු) අතර ඇති එකත නොවීමින් පැන නගින ආරච්චල් විසඳීමයි.

එක්සත් ජනපද වැනි රටවල්වල පාරිභෝගික මූල්‍ය ආරක්ෂණ කාර්යාංශ විසින් විවෘත බැංකුකරණයේ දී සිදුවිය හැකි වෘත්ත වෘත්තියෙන් ගනුදෙනුකරුවා ආරක්ෂා කිරීමට පාරිභෝගික ආරක්ෂණ මූලධර්ම නිකුත් කරන ලදී.

මේ අනුව, ගනුදෙනුකරුවා ආරක්ෂා කරමින්, එලදායී විවෘත බැංකුකරණ පද්ධතියක් ක්‍රියාත්මක කිරීමේදී පවත්නා අභියෝග අවම සහ පාලනය කිරීමට නිසි නීතිමය රාමුවක් හඳුන්වා දිය යුතු ය.

7. නිගමනයක් ලෙස...

විවෘත බැංකුකරණය වත්මන් මූල්‍ය කුමයේ එලදායීතාවය සහ කාර්යක්ෂමතාව ඉහළ නංවා ගැනීමට හඳුන්වා දිය හැකි කාලෝචිත විකල්පයකි. කෙසේ වෙතත්, ගනුදෙනුකරුවන්ගේ අවසර ලත් දත්ත හාවිතය වැඩි වීම සහ මූල්‍ය සේවා සඳහා සහභාගි වන ආයතන සංඛ්‍යාව ඉහළ යැම්ත් නිසා ඇති වන අවදානම අවම කිරීමට බැංකු සහ බැංකු අධික්ෂණකවරුන්ගේ වැඩි අවධානයක් යොමු වීම අවශ්‍ය වේ. තවද, නිසි විවෘත බැංකුකරණය නීතිමය රාමුවක් තුළ ක්‍රියාත්මක වන ආරක්ෂිත සහ කාර්යක්ෂම මූල්‍ය ක්‍රියාකාරම් නිසා ගනුදෙනුකරුවන්ගේ ආකර්ෂණය විවෘත බැංකුකරණය කෙරෙහි වැඩි වන අතර එමගින් ලැබෙන ප්‍රතිලාභ ද තීවු වේ.

මූලාශ්‍ය:

BIS. (2019). Report on open banking and application programming interfaces. Basel: Bank for International Settlements.

England, J. (2022). FinTech Timeline: The history of Open Banking in Europe. Retrieved from fintechmagazine.com: <https://fintechmagazine.com/banking/fintech-timeline-the-history-of-open-banking-in-europe>

Ifediora , C., Offor, K. O., Festus , E. E., Takon, S. M., & Ageme, A. E. (2022). Financial inclusion and its impact on economic growth: Empirical evidence from sub-Saharan Africa. Cogent Economics & Finance.

Ingrid, P. A., & Stefan, S. (2020). Open Banking : How to Design for Financial Inclusion. Washington, D.C: World Bank.

Open Banking: pros and cons. (2023, March 15). Retrieved from www.chakray.com: <https://www.chakray.com/open-banking-pros-and-cons/>

මානව සම්පත් කළමනාකරණයේ වැදුහැකැබූ, කාර්යාලය න්‍යුධියෝගී

චිත්‍ර. ඩී. එස්. දේශීය
පෙෂ්ට්‍රු සහකාර අධික්ෂක, මානව සම්පත් දෙපාර්තමේන්තුව

ව්‍යාපාරයක පවත්නා සම්පත් අතරින් වැදගත් ම සහ වටිනා ම සම්පත් වන්නේ මානව සම්පත්යි. අනෙකුත් සියලු ම සම්පත් පිළිබඳ තීරණ ගනු ලබන්නේ මානව සම්පත් මගිනි. එබැවින්, මානව සම්පත් කළමනාකරණය, ව්‍යාපාරයක සාර්ථකත්වය තීරණය කරන ප්‍රධාන සාක්ෂිය වේ.

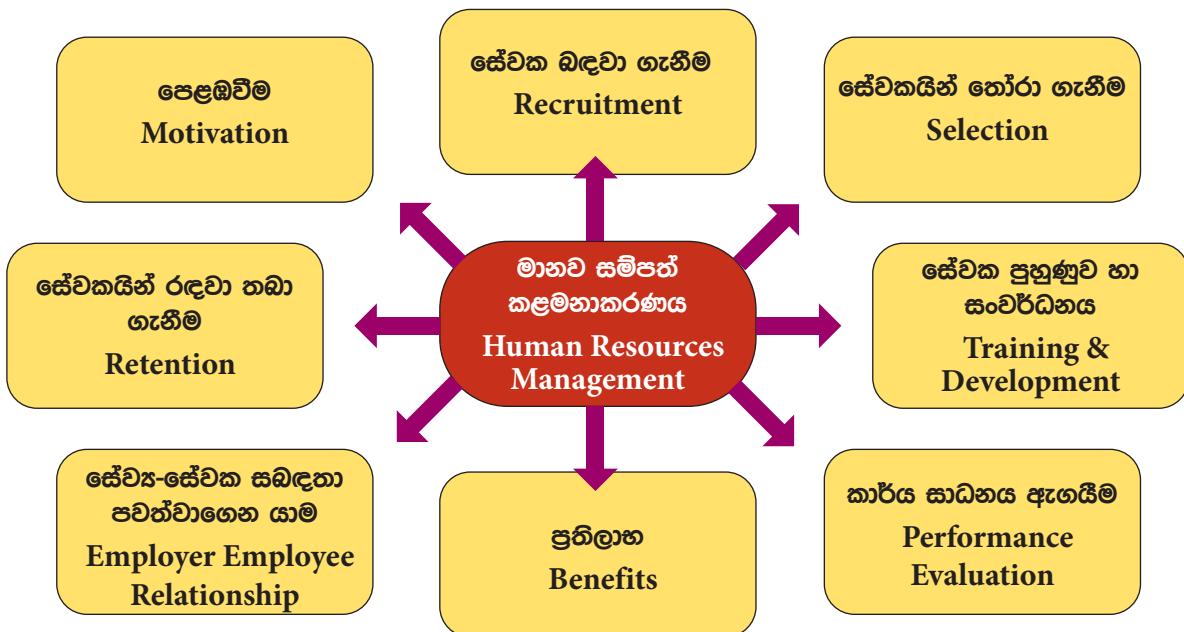
ව්‍යාපාරයක මෙහෙවර (Mission), දැක්ම (Vision) සහ ඉලක්ක (Goals) ඉටු කර ගැනීම සඳහා සේවකයින් සංවිධානය කිරීම, සම්බන්ධීකරණය කිරීම සහ කළමනාකරණය කිරීම මානව සම්පත් කළමනාකරණයි. මෙය පිරිස් කළමනාකරණය (Personnel Management), මිනිස්බලකළමනාකරණය (Manpower Management), මිනිස් කළමනාකරණය (Human Management) සහ සේවක කළමනාකරණය (Employee Management) යන නම්වලින්ද හැඳින්වේ. සංවිධානයක මානව සම්පත් කළමනාකරණ දෙපාර්තමේන්තුවක් පිහිටුවීමේ ප්‍රධාන අරමුණු ලෙස සේවක බදාවා ගැනීම, සේවකයින් තොරා

ගැනීම, සේවක පුහුණුව හා සංවර්ධනය, කාර්ය සාධනය ඇගයීම, ප්‍රතිලාභ, සේවය-සේවක සබඳතා පවත්වාගෙන යැම, සේවකයින් රඳවා තබා ගැනීම හා පෙළුණුවේම හැඳින්විය හැකි ය. ආයතනයක මානව සම්පත් කළමනාකරණ දෙපාර්තමේන්තුව මෙම මූලික කාර්යයන් කළමනාකරණය කරන අතර කමිකරු නීතිවලට අනුකූල වීම සහතික කිරීම, වාර්තා තබා ගැනීම වැනි කරුණු සම්බන්ධයෙන් ද කටයුතු කරනු ලැබේ.

මානව සම්පත් තුළ දැකිය හැකි විශේෂ ලක්ෂණ

- සේවක බව - සිතිමට, හැඳිම ඇතිකර ගැනීමට සහ ප්‍රතිචාර දැක්වීමට හැකියාවක් තිබීම
- කාලය ගත්වීම සමඟ අගය වැඩි වීම
- ගුම්යේ පිරිවැයට බලපෑම් කිරීමේ හැකියාවක් පැවතීම
- සංවිධානය වීම හා සංවිධානය කිරීමේ හැකියාවක් පැවතීම

- වර්යාව සංකීර්ණ වීම
- පුරුව නිගමනය කළ තොගැකි වීම
- නිරමාණාත්මක කුසලතා සතු වීම
- අනෙකුත් සෙසු සම්පත් පිළිබඳ තීරණ ගත හැකි වීම
- සෙසු සම්පත් මෙහෙයවීම
- අනිප්‍රේරණය කළ හැකි වීම
- උච්මනාවන් එකිනෙකට වෙනස් වීම

මානව සම්පත් කළමනාකරණයේ පොදු අරමුණු

සංවිධානයක සාර්ථකත්වය සඳහා උපරිම දායකත්වය ලබා දෙන යෝගා හා තෘප්තිමත් ගුම බලකායක් ඇති කර ගැනීම හා රඳවා ගැනීම මානව සම්පත් කළමනාකරණයේ පොදු අරමුණයි.

මානව සම්පත් කළමනාකරණයේ ඉලක්ක

- සේවක එළදායිතාව වර්ධනය කිරීම
- සේවක සංවර්ධනය ඇති කිරීම
- රැකියා ජීවිතයේ ගුණාත්මකභාවය නංවාලීම
- සේවකයන් සම්බන්ධ නීතිමය කොන්දේසි සපුරා ගැනීම
- ගනුදෙනුකරුවන් විසින් සේවකයන් සම්බන්ධ ව දක්වා ඇති නිගමනයන්ට අනුකූල ව කටයුතු කිරීම.

මානව සම්පත් කළමනාකරණයේ පරමාර්ථ

මානව සම්පත් කළමනාකරණයේ ඉලක්ක සපුරා ගැනීමට පහත සඳහන් පරමාර්ථ සපුරා ගත යුතු වේ.

- නිසි රැකියා සඳහා තියමිත වේලාවට තියමිත පුද්ගලයින් බඳවා ගැනීම
- ඉතාම යෝගා පුද්ගලයින් ආයතනයේ රඳවා ගැනීම
- සේවක කැපවීම ලබා ගැනීම හා වර්ධනය කිරීම
- සේවක අනිප්‍රේරණය ඇති කිරීම
- රැකියා සහභාගිත්වය නංවාලීම හා ආයතනික බැඳියාව ඇති කිරීම
- රැකියා තෘප්තිය නංවාලීම
- සේවා නියුත්කි පිරිවැය පාලනය කිරීම

මානව සම්පත් කළමනාකරණයේ කාර්යයන්

මානව සම්පත් කළමනාකරණයේ පොදු අරමුණු ඉලක්ක හා පරමාර්ථ මුදුන් පමණුවා ගැනීම සඳහා ඉටු කළ යුතු කාර්යයන් රාඩියකි. මේවා මානව සම්පත් කළමනාකරණයේ ග්‍රීතයන් ලෙස ද හඳුන්වනු ලැබේ. ඒවා නම්,

- රැකියා නිරමාණය (Job Designing)
- රැකියා විශ්ලේෂණය (Job Analysis)

- මානව සම්පත් සැලසුම්කරණය (Human Resources Planning)
- ආකර්ෂණය (Attraction)
- තොරා ගැනීම (Selection)
- බඳවා ගැනීම (Recruitment)
- අනුස්ථාපනය (Induction)
- කාර්යවල ඇගයීම (Performance Evaluation)
- ප්‍රහුණුව හා සංවර්ධනය (Training and Development)
- වෘත්තීය ජ්විත කළමනාකරණය (Career Management)
- ගෙවීම කළමනාකරණය (Payment Management)
- සේවක සුහසාධනය (Welfare Management)
- දිරිදීමනා කළමනාකරණය (Management of Incentives)
- සේවක වලනය/වෙනස් කිරීම (Employee Movement)
- සෞඛ්‍ය හා ආරක්ෂාව (Health and Safety Management)
- විනය කළමනාකරණය (Discipline Management)
- දුක්ගැනවිලි නිරාකරණය (Grievances Handling)
- කාර්මික සබඳතා (Labour Relationship)

මෙම කාර්යයන් සාර්ථක ව ක්‍රියාවට නැංවීම තුළින් ආයතනයේ මානව සම්පත් කළමනාකරණ පරාමාර්ථ ඉටු කර ගත හැකි අතර ඒ තුළින් මානව සම්පත් කළමනාකරණ ඉලක්ක ද අවසාන වගයෙන් ආයතනයේ පොදු අරමුණ ද ඉටු කරගත හැකි ය.

මානව සම්පත් කළමනාකරණය මගින් කාර්ය මණ්ඩල ආරක්ෂාව සහතික කිරීමට උපකාරී වන ප්‍රතිපත්ති සහ ක්‍රියා පටිපාටි සංවර්ධනය කර බලාත්මක කෙරෙයි. එමගින්, සේවකයින්ගේ පුද්ගලික තොරතුරු ආරක්ෂා කිරීමට සහ ඔවුන්ගේ ගාරීරික ආරක්ෂාව හා මානසික යහපැවැත්ම සහතික කිරීමට ක්‍රියා කෙරෙයි. එමෙන් ම, සංවිධාන හෝ ව්‍යාපාර සුම්මත ව සහ කාර්යක්ෂම ව පවත්වාගෙන යැම මානව සම්පත් කළමනාකරණය මත රඳා පවතී.

මානව සම්පත් කළමනාකරණයේ ප්‍රධාන කාර්යයන්

මානව සම්පත් කළමනාකරණයේ ප්‍රධානතම කාර්යයන් කිහිපයක් ලෙස සේවක බඳවා ගැනීම සහ තොරා ගැනීම, ප්‍රහුණුව සහ සංවර්ධනය, ප්‍රතිලාභ සහ සේවක සබඳතා පවත්වා ගෙන යැම දැක්වීය හැකිය. ඒවා තවදුරටත් පහතින් විස්තර කර ඇත.

සේවක බඳවා ගැනීම සහ තොරා ගැනීම

සේවක බඳවා ගැනීම යනු ආයතනයක රැකියා පුරුෂ්පාඩු සඳහා විහා අපේක්ෂකයෙකු සොයා ගැනීම සහ ආකර්ෂණය කර ගැනීමයි. බඳවා ගැනීමේ ක්‍රියාවලිය සම්පූර්ණ කිරීම සඳහා විවිධ පියවර අවශ්‍ය වේ. ඒවා නම්,

- රැකියා ඇබැරුතු හඳුනා ගැනීම,
- රැකියා අවශ්‍යතා විශ්ලේෂණය කිරීම,
- අයදුම්පත් සමාලෝචනය කිරීම,
- අපේක්ෂකයින් කෙටි ලැයිස්තුගත කිරීම, සහ
- අදාළ පුරුෂ්පාඩුව සඳහා නිවැරදි අපේක්ෂකයා තොරා ගැනීමයි.

තොරා ගැනීම යනු, මූලික වගයෙන් පුරුෂ්පාඩුව සඳහා පුදුසු කුඩා අපේක්ෂකයින් පිරිසක් හඳුනා ගැනීම සහ පුදුසු අපේක්ෂකයා / අපේක්ෂකයින් සොයා ගැනීම සඳහා සම්මුඛ පරික්ෂණ ක්‍රියාවලිය හරහා ඔවුන් දැක ගැනීමයි.

ප්‍රහුණුව සහ සංවර්ධනය

ප්‍රහුණුව සහ සංවර්ධනය තුළින් සේවකයින්ට, ඔවුන්ගේ කුසලතා වැඩි දියුණු කිරීමට සහ රැකියා එලදායී ලෙස ඉටු කිරීමට අවස්ථාව උදා වෙයි. විශේෂයෙන්, තම තනතුරුවල දැනවමත් ඉහළ පළපුරුද්දක් අඩි දිග කාලීන සේවකයින් සඳහා පමණක් තොව, සමහරවිට තම රැකියා ගැන එතරම් විශ්වාසයක් තොමැති නව, තුපුහුණු සේවකයින් සඳහා ද මෙය ඉතා වැදගත් වෙයි. ව්‍යාපාරය කුළ සිරින සේවකයින්ට, ඔවුන්ගේ රැකියා උසස් ප්‍රමිතියකින් ඉටු කිරීමට හැකි බව සහතික කරන්නක් බැවින්, මෙම ප්‍රහුණු වැඩිසහනන් ඉතා ප්‍රයෝගනවත් වේ.

ප්‍රතිලාභ

ප්‍රතිලාභ යනු මානව සම්පත් කළමනාකරණයේ තවත් ප්‍රධාන අංශයකි. මේ යටතේ, වැටුප් හා වේතන කළමනාකරණය ප්‍රධාන තැනක් ගනී. එමෙන් ම,

සේවක උසස් කිරීම්, සේවක ආරක්ෂාව හා සෞඛ්‍ය, උපදේශනය, ක්‍රිඩා කටයුතු, විශාම ගැන්වීම්, රක්ෂණය, ආපනාගාලා පහසුකම්, වෙවදා පහසුකම්, වෙවදා පරීක්ෂණ, සේවා පරිසරය සැකසීම, අධ්‍යාපනය හා ආරක්ෂණ වැඩසටහන් ක්‍රියාත්මක කිරීම ආදිය මේ යටතේ සාකච්ඡා කළ යුතු වේ. මෙහි සේවක වැටුප් යනු ආයතනයේ වැඩ කරන සේවකයන්ට වැඩ කරන පැය ගණනට හෝ සතිපතා මුදලින් කරනු ලබන ගෙවීමයි. එහි දී, අනාගත හැකියාවන්, ගති ලක්ෂණ, පුහුණුව ආදිය සැලකිල්ලට නොගැනේ. වෙතන යනු, සේවකයින්ට මාසික ව පැහැදිලි ජ්‍වන රටාව අනුව, එනම්, සුදුසුකම්, ජේෂ්ඨීත්වය, කාර්ය සාධනය වැනි කරුණු අනුව කරනු ලබන ගෙවීමයි. තවද, මානව සම්පත් කළමනාකරණ කටයුතුවල දී සේවක බලාපාරෙත්තු හඳුනාගැනීම හා මනා උසස්වීම් ක්‍රමයක් පවත්වාගෙන යාම අවශ්‍ය වේ.

සේවක සබඳතා

සේවක සබඳතා යනු වෘත්තීය සම්ති නියෝජනය කරන වෘත්තීය සම්ති සහ කළමනාකාරීත්වය අතර අන්තර්ක්‍රියා වේ. වෘත්තීය සම්ති යනු වැටුප් සහ සේවා කොන්දේසි වැනි තීරණවල දී සේවකයින්ගේ හඩු නියෝජනය කිරීම සදහා කණ්ඩායමක් නිරමාණය කරන සේවකයින්ගේ සංවිධාන වන අතර, සේවකයින්ට තම සේවා යෝජකයන් සමග ඇශ්‍රිත විය හැකි ආරවුල් හෝ ගැටුප් සදහා සහාය වීමට වෘත්තීය සම්ති ද පියවර ගනී. ඒ අනුව, එලදායි මානව සම්පත් කළමනාකරණක දී මෙම ක්ෂේත්‍ර සියල්ල ම ඉතා වැදගත් වේ.

වත්මන් තත්ත්වය තුළ මානව සම්පත් කළමනාකරණය මුහුණු දෙන අනියෝග

වර්තමානයේ ගෝලීය ව්‍යාපාරවල චෙශගත් වර්ධනය, ව්‍යාපාර සදහා අනියෝගයක් විය හැකි ය. ව්‍යාපාරයේ වටිනාම සම්පත කළමනාකරණය කිරීමේ දී ආයතනයක මානව සම්පත් දෙපාර්තමේන්තුව ප්‍රධාන කාර්යභාරයක් ඉටු කරයි. සේවකයින්, මෙන් ම ව්‍යාපාරය ද හොඳින් පවත්වා ගෙන යැමට උපකාර වන සේවාවන්ට ද සපයයි. ඉහළ කාර්යක්ෂම මානව සම්පත් කළමනාකරණ දෙපාර්තමේන්තුවක සේවා සේවානයේ දෙනාත්මක වෙනසක් ඇති කළ හැකි අතර, බවුන් ආයතනයේ සංස්කීර්ණ සේවාපිත කිරීමට සහ සේවක තියැලිම පවත්වා ගැනීමට සක්‍රීය ව සහභාගි වන බැවින් ආයතනයේ එලදායිකාවට සැපු ව ම බලපාතු ඇති.

වර්තමානයේ මානව සම්පත් කළමනාකරුවන් ඔවුන්ගේ වගකීම් පුළුල් පරාසයක ඉටු කරන අතරතුර විවිධ අනියෝග සහ ගැටුප් මතු විය හැකි ය. ඕනෑම ම දක්ෂ මානව සම්පත් කළමනාකරුවෙකු සංවිධානවලට හානිකර ආයතනික ක්‍රියාකාරකම වැළැක්වීම සදහා මෙම ගැටුප් සහ අනියෝග සම්බන්ධයෙන් කටයුතු කරනු ඇති.

මානව සම්පත් කළමනාකරණය සැලසුම් කර ඇත්තේ, සේවා යෝජකයාගේ උපායමාර්ගික ඉලක්ක සහ අරමුණු සපුරාලීම සදහා, සේවක කාර්ය සාධනය උපරිම කිරීම සදහා හා සංවිධානයේ මෙහෙයුම් සදහා ය. මානව සම්පත් කළමනාකරණය, ප්‍රතිපත්ති සහ පද්ධති මත අවධාරණය කරමින් සංවිධානය සමග පුද්ගලයින් කළමනාකරණය කිරීම කෙරෙහි අවධානය යොමු කරයි. වර්තමානයේ මානව සම්පත් කළමනාකරණයේ වඩාත් සහ උපායමාර්ගික කාර්යභාරය ලෙස මෙම ගැටුප් විසඳීම සහ සේවකයින්ගේ සහ සංවිධානයේ ගැටුප් අඩු කාලයක් තුළ විසඳීම සලකනු ලබයි. එහෙත්, වර්තමාන ආරථික, සාමාජික සහ අනෙකුත් තත්ත්වයන් තුළ මානව සම්පත් දෙපාර්තමේන්තු ඉදිරි වසර කිහිපය තුළ අනියෝග රසකට මුහුණ දෙනු ඇති.

මානව සම්පත් කළමනාකරණයේ කාර්යභාරය වෙනස් වන සංවිධාන පරිසරයේ අවශ්‍යතාවලට සමාන්තර විය යුතු ය. පරිසරයේ අවශ්‍යතාවලට අනුවර්තනය වෙමින්, දිගාවන් වෙනස් කිරීමට සහ පාරිභාගික අවශ්‍යතා අනුව වෙනස් වීමට සාර්ථක සංවිධාන ඉක්මනින් කටයුතු කරයි. මානව සම්පත් සැලසුම් කිරීම, සංවිධානය කිරීම, මෙහෙයුම් සහ පාලනය කිරීම මගින් එලදායි ලෙස කළමනාකරණය එලදායි මානව සම්පත් කළමනාකරණ දෙපාර්තමේන්තුවකින් කරන්නේ කෙසේදැයි, මානව සම්පත් වෘත්තීකයින් විසින් ඉගෙන ගත යුතු ය. පුහුණුවීම් සහ සේවක සංවර්ධනයේ නැගි එන ප්‍රවණතා පිළිබඳ ව මානව සම්පත් කළමනාකරුවන් දැනුවත් විය යුතු ය. බදා ගැනීම, තේරා ගැනීම, පුහුණු කිරීම සහ සංවර්ධනය කිරීමේ වැඩසටහන්, කාර්ය සාධන තක්සේරු කිරීම සහ සේවකයින් රද්ධා තබා ගැනීම සහ ආයතන සාර්ථක වීමට උපකාර කිරීම සදහා මානව ප්‍රාග්ධනය කළමනාකරණය කිරීම සදහා සේවකයින් යොදා ගන්නේ කෙසේද යන්න පිළිබඳව මානව සම්පත් කළමනාකරුවේ අවධානය යොමු කරනි. වෙනත් වචනවලින් කිවහාන්, කළමනාකරණය සහ සේවකයින් අතර පාලමක ලෙස මානව සම්පත් කළමනාකරුවන්

ක්‍රියා කරන බවත්, එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස ඔවුන් අතර ගක්තිමත් සම්බන්ධතාවක් ගොඩනගා ගන්නා බවත් මෙහි දී පැවසිය හැකි ය.

කෙසේ වෙතත්, විවිධ පසුබිම් සහ පොරුෂයන් ඇති පුද්ගලයින්ගෙන් සමත්විත සේවා ස්ථානයක් කළමනාකරණය කිරීම පහසු තැක. බොහෝ විට, මානව සම්පත් දෙපාර්තමේන්තුවකට සේවා ස්ථානයේ සේවකයින්ගේ කාර්ය සාධනය, අඩු එලදායිතා මට්ටම සහ පොදුවේ ව්‍යාපාර කාර්යක්ෂමතාව අඩු විම පිළිබඳව ගැටුලු රාකියකට මුහුණ දීමට සිදු වේ. මෙම සාක්ෂාත්මක බලපෑම වැළැක්වීම සඳහා, මානව සම්පත් වෘත්තිකයන් මානව සම්පත් ගැටුලු නිසි ලෙස අවබෝධ කර ගැනීම වැදගත් වේ. මානව සම්පත් කළමනාකරණයේ දී මුහුණ දෙන අහියෝග පහත පරිදි ලැයිස්තු ගත කළ හැකි ය.

- කුසලතා පිරි අපේක්ෂකයින් බදවා ගැනීම (Recruitment of Skilled Candidates)
- නායකත්වයේ වර්ධනය (Developments of Leadership)
- රැකියා ස්ථානයේ විවිධත්වය (Diversity in the Workplace)
- දක්ෂ සේවකයින් රඳවා තබා ගැනීම (Retention of Talented Employees)
- කාර්යසාධන කළමනාකරණය (Performance Management)
- ප්‍රතිලාභ ලබා දීමේ ක්‍රමවේදය (Compensation System)
- වෙනස් වන තාක්ෂණයට අනුගත විම (Adapting to Changing Technology)
- නිරන්තරයෙන් වෙනස් වන නීති සහ රෙගුලාසිවලට අනුකූල විම (Compliance with changing Laws and Regulations)
- කළමනාකරණයේ වෙනස්කම් (Changes in Management)
- ඉගෙනීම, පුහුණුව හා සංවර්ධනය (Education" Training and Development)
- අනුපාත්තික සැලසුම (Succession Planning)
- දක්ෂ අපේක්ෂකයින් බදවා ගැනීම (Recruitment of Skilled Candidates)

බදවා ගැනීමේ ක්‍රියාවලිය තවත් පොදු මානව

සම්පත් කළමනාකරණ අහියෝගයක් වන්නේ, ඔවුන්, ආයතනයේ යම් කාලයක් සේවය කරන තෙක්, නිවැරදි අපේක්ෂකයා බදවාගෙන ඇති බවට, සහතික විය නොහැකි බැවිනි. සම්මුළු පරීක්ෂණ වට කිහිපයකින් සමත්විත කඩිනම් බදවා ගැනීමේ ක්‍රියාවලි මගින් නිවැරදි අපේක්ෂකයා බදවා ගැනීම ද පහසු නොවේ. මෙම අහියෝගයට මුහුණ දීමට ඇති භාද ම ක්‍රමය නම් අපේක්ෂකයින්ගේ කුසලතා හෝ පළපුරුදේදී, රැකියා පිරිවිතර සමග ගැලඹේද නැදේද යන්න තීරණය කිරීම සඳහා කාර්යක්ෂම ව සහ නිවැරදි ව පරීක්ෂා කිරීමයි. මෙය වඩාත් ගැනීමේ සම්මුළු පරීක්ෂණ, යෝගුතා පරීක්ෂණ මගින් සහතික කළ හැකි අතර එමගින් යම් රැකියාවක් සඳහා භාද ම අපේක්ෂකයින් බදවා ගන්නා බවට වග බලා ගත හැකි ය.

■ නායකත්ව සංවර්ධනය (Developments of Leadership)

වර්තමානයේ ආයතන මුහුණ දෙන වඩාත් පොදු මානව සම්පත් කළමනාකරණ අහියෝග අතර නායකත්ව සංවර්ධනය නොසලකා හැරීම ද වේ. බොහෝ ආයතන ඔවුන්ගේ නායකත්ව හැකියාවන් මෙන් ම අවශ්‍ය වෘත්තිය කුසලතා වර්ධනය කර ගැනීමට උපකාර කිරීම සඳහා සේවකයින් පුහුණු කිරීමේ අවශ්‍යතාවය ද නොසලකා හරින අතර එය සේවා පරිසරයට අහිතකර ලෙස බලපායි. දක්ෂ සේවකයින්ට ඔවුන්ගේ සැබැජියාවන් කරා ලාභ වීමට උපකාර කිරීම සඳහා පුහුණු අවස්ථා ලබා දීම සිදු කළ යුතුයි.

■ රැකියා ස්ථානයේ විවිධත්වය (Diversity in the Workplace)

සේවකයින්ගේ අවශ්‍යතා විවිධ අතර, විවිධ සේවකයින් අතර ඇති වෙනස්කම් විසඳීම පොදු මානව සම්පත් කළමනාකරණයට අහියෝගයකි. එකා නොවීම් සමග කටයුතු කිරීම සහ විවිධ පසුබිම්, වයස, සංස්කෘතියින් සහිත සේවකයින් අතර එලදායී සන්නිවේදනයක් සහතික කිරීම ඉතා අපහසු කාර්යයකි. මෙම අහියෝග යට එලදායී විසඳුමක් වන්නේ කණ්ඩායම් ගොඩනැගීමේ ක්‍රියාකාරකම් හරහා සේවා ස්ථානයේ කණ්ඩායම් වැඩි සංස්කෘතිය ක්‍රියාත්මක කිරීමයි.

■ දක්ෂ සේවකයින් රඳවා තබා ගැනීම (Retention of Talented Employees)

බොහෝ ආයතන සහ ව්‍යාපාර මුහුණ දෙන ඉතා පොදු මානව සම්පත් කළමනාකරණ අහියෝගයක් වන්නේ දක්ෂ වෘත්තිකයන් සඳහා ඇති විශාල තරගය භාවිත සේවකයින් රඳවා තබා ගැනීමේ අහියෝගයයි.

විභාග සමාගම් විසින් පිරිනමනු ලබන වැඩි ප්‍රතිලාභ වෙත ආකර්ෂණය වන තම සේවකයන් රඳවා ගැනීමට කුඩා ආයතන බොහෝ විට අසමත් වේ. එක් එක් සේවකයා සඳහා ව්‍යුහගත ඇතුළත් කිරීමේ ක්‍රියාවලියක් (a structured onboarding process) හරහා මෙය යම් ප්‍රමාණයකට ජය ගත හැකි අතර, පර්යේෂණවලට අනුව සේවකයින් දිගු කාලයක් රඳවා තබා ගැනීමට එය ඉතා එලදායී බව සනාථ වේ. ව්‍යුහගත ඇතුළත් කිරීමේ ක්‍රියාවලියක් යනු සේවා යෝජකයින්, මානව සම්පත් වෘත්තිකයන් සහ කණ්ඩායම් නායකයින් විසින් සමාගමට නව බදවා ගැනීම් නිසි ලෙස හඳුන්වා දීමට සහ සේවක ජ්වන වකුදේ මූල් සති සහ මාසවල දී සේවක එලදායිතාව සහ කාර්යක්ෂමතාව වැඩිදියුණු කිරීමට හාවිත කරන සම්මත වැඩිසටහනක් සහ ක්‍රියාවලියකි.

- කාර්ය සාධන කළමනාකරණය (Performance Management)

බොහෝ ව්‍යාපාරවල වේගවත් ස්වභාවය සමඟ කාර්ය සාධන කළමනාකරණය ද කාර්යක්ෂම මානව සම්පත් කළමනාකරණය සඳහා අභියෝගයක් වෙමින් පවතී. ආයතන තම සේවකයන්ට අවශ්‍ය සියලු ම පූහුණුව ලබා දීම වැදගත් වන අතර ම, සේවකයාගේ කාර්ය සාධනය කෙරෙහි පූහුණුවේ බලපෑම නිරික්ෂණය කිරීම ද ඒ භා සමාන ව වැදගත් වේ. මෙය කිරීමට හොඳ ම ක්‍රමය වන්නේ එක් එක් සේවකයා සඳහා සරල තමුන් පැහැදිලි ව අර්ථ දක්වා ඇති කාර්ය සාධන රාමුවක් තිබේය.

- ප්‍රතිලාභ ලබා දීමේ ක්‍රමවේදය (Compensation System)

බොහෝ ආයතන මුද්‍රණ දෙන තවත් ප්‍රවලිත මානව සම්පත් කළමනාකරණ අභියෝගයක් වන්නේ සේවක වන්දී වුෂුහගත කිරීමයි. වැඩි වැටුප් ගෙවන විශාල හෝ භොධින් ස්ථාපිත ආයතනවලට වඩා කුඩා ආයතන සඳහා මෙය විශේෂයෙන්ම සත්‍ය වේ. මෙම අභියෝගය සඳහා භොධිම විසඳුම වන්නේ සේවකයින් සඳහා මුවන්ගේ වැටුපට අමතර ව කාර්ය සාධනය පදනම් කරගත් ත්‍යාග පද්ධතියක් සැකසීමයි, එමගින් මුවන් වඩාත් කාර්යක්ෂම ව වැඩි කිරීමට පෙළමෙනු ඇති.

- වෙනස්වන තාක්ෂණයට අනුගත වීම (Adapting to Changing Technology)

වර්තමාන ලෝකයේ තාක්ෂණය වේගයෙන් වෙනස් වෙමින් ඉදිරියට යමින් පවතින අතර නව තාක්ෂණය

මානව සම්පත් කළමනාකරණය ඇතුළු සැම දෙයකට ම අහියෝග එල්ල කරයි. විශේෂයෙන් ම කුඩා ආයතන, එවැනි වෙනස්වන තාක්ෂණයන්ට ඉක්මනින් අනුගත විය යුතු අතර, අසමත් වුවහොත් මුදුන් තම තරගකරුවන්ට වඩා පසුපසට යනු ඇත. ඒ සඳහා එලදායි විසඳුමක් වන්නේ ආයතනයේ සේවකයන්ට ඒ පිළිබඳව පුරුෂරුදු වීමට අවශ්‍ය සියලු පූහුණුව ලබා දෙමින් එවැනි සියලු තාක්ෂණික වෙනස්කම් සන්නිවේදනය කිරීමයි.

- **නීරන්තරයෙන් වෙනස් වන නීති සහ රේගුලාසිවලට අනුකූල වීම (Compliance with changing Laws and Regulations)**

නිරන්තරයෙන් වෙනස් වන නීති සහ රෙගුලාසි තවත් ඉතා පොදු මානව සම්පත් කළමනාකරණ අභියෝග යක් වේ. විශේෂයෙන් බොහෝ ආයතන එවැනි නීති සමග යාචනකාලීන ව තබා ගැනීමට අපහසු බැවින්, නීතිවලට අනුකූල නොවීම නිසා එම ආයතන තබුවල පැටලීමට හෝ වසා දැමීමකට පවතා හේතු විය හැකිය. එබැවින්, ව්‍යාපාරයට හෝ ආයතනයට බලපෑ හැකි සියලු ම නීති වෙනස්වීම් පිළිබඳ ව දැනුවත් වීම සහ සේවක රෙගුලාසි හෝ සාමාන්‍ය සේවා ස්ථාන නීති වැනි නීති සේවකයන්ට ඩුරු කරවීම අතිශයින් වැදගත් වේ.

- කළමනාකරණයේ වෙනස්කම (Changes in Management)

කළමනාකරණ වෙනස්කම් ඕනෑම ම ආයතනයක මානව සම්පත් එලදායී ලෙස කළමනාකරණයට බාධා මතු කරයි. ව්‍යාපාරයක වර්ධනය හා ව්‍යාප්තියත් සමග එහි උපාය මාර්ග, අභ්‍යන්තර ව්‍යුහයන් සහ ක්‍රියාවලින් ද වෙනස්කම්වලට හාජත වේ. බොහෝ සේවකයින් මෙම වෙනස්කම් සමග සාර්ථක ව කටයුතු කිරීමට අපොහොසත් වන අතර එවැනි කාල පරිවිෂේෂයන් තුළ අඩු එලදායිකාවයක් පෙන්වුම් කරයි. මෙයට පිළියමක් ලෙස, ආයතනයේ ඉහළ නිලධාරීන් මෙම වෙනස්කම්වල වාසි තම සේවකයින් සමග සන්නිවේදනය කළ යුතු ය.

- ଶର୍ମାନୀମ, ପ୍ରକ୍ରିୟାତ ହା ଜୀବନରେ ଯାଏଇଲା (Learning, Training and Development)

ඉතා පොදු මානව සම්පත් කළමනාකරණ අඩියෝග යක් වන්නේ ආයතනයේ පහළ මට්ටමේ සේවය කරන සේවකයින් පූහුණු කිරීම සහ සංවර්ධනය කිරීම සඳහා ආයෝජනය කිරීමයි. සේවකයින්ට පූර්ණ කාලීන පූහුණු පායමාලාවක් සඳහා ආයෝජනය කිරීමට

ප්‍රමාණවත් කාලයක් සොයාගත නොහැකි විය හැකි අතර, ආයතනවලට ඔවුන් පුහුණු කිරීමට සම්පත් සොයා ගැනීම අපහසු විය හැකි ය. මෙම ගැටුවට භොඳ ම විසඳුම වන්නේ ආයතනයේ ජේජ්ඡේය නායකයින් හෝ කළමනාකරුවන් තමන් යටතේ පහළ නිලධාරීන්ට පුහුණු වීමට අවස්ථාව දීමයි. මෙමගින් සැම සේවකයෙකුට ම ආයතනයේ වට්නාකම් සමග පෙළ ගැසීමට නිසි පුහුණුවක් ලැබෙන බව සහතික කෙරේ.

■ අනුපාජ්‍යික සැලසුම් (Succession Planning)

ව්‍යාපාර අධ්‍යීක්ෂණාව, සාර්ථකත්වය සහ ව්‍යාපාර ඉලක්ක සාක්ෂාත් කර ගැනීම සහතික කිරීම සඳහා එලදායී අනුපාජ්‍යික සැලසුම් කිරීම සංවිධාන සඳහා ඉතා වැදගත් වේ. නායකයින්ගෙන් බහුතරයක් එහි අවශ්‍යතාව සහ වැදගත්කම විශ්වාස කරයි, බොහෝ මානව සම්පත් කළමණාකරුවන් සඳහා

ව්‍යාපාර අනුපාජ්‍යික සැලසුම්කරණය තවමත් මානව පක්ෂගාහිතවයට ගොදුරු විය හැකි ක්‍රියාවලියක් ලෙස සැලකේ. අනුපාජ්‍යික සැලසුම් කිරීම සඳහා ගැලපෙන ප්‍රවේශයක් නොමැති වීම ආයතනයක ප්‍රධාන ගැටුවක් ලෙස සැලකේ.

මූලාශ්‍ර :

මානව සම්පත් කළමණාකරණය - කේ. එම්. නන්දිසිරි මහතා

මානව සම්පත් කළමණාකරණය - සංඛ හේවාවිස්ස මහතා

HR from the Outside In - Dave Ulrich "John Younger" Wayne Brockbank" Mike Ulrich

Human Resources Management- Theory and Concept - Dr' Gaurav Jangra

මානව සම්පත් සංවර්ධනය හා පුහුණුව - සමරසිංහ ගුණසේකර මහතා

යෝජිත අර්ථ සුලු ජාතික අන්තර්ජාල සංව්ධාය

කාර්යාලය

රෝහිත් ලියනගේ
තියෙන් අධිකාරී, කන්තිවේදන දෙපාර්තමේන්තුව

විදේශීය සම්බන්ධතා හා බැඳුණු සංව්ධාන

ශ්‍රී ලංකාවේ විදේශීය සබඳතා යන්නෙන් මෙහිදී අදහස් කරන්නේ ශ්‍රී ලංකාව සහ අනෙකුත් රටවල් අතර රාජ්‍ය තාන්ත්‍රික හා වාණිජ සබඳතායි. ශ්‍රී ලංකාව සිය රාජ්‍ය තාන්ත්‍රිකභාවය තුළ “සියල්ලන්ටම මිත්ත්වය, කිසිවෙකු කෙරෙහි තොසතුරුකම” යන මූලධර්මය පදනම් කර ගනී. රටවල් අතර ඉවුකර ගැනීමට අපේක්ෂා කරන අරමුණු පදනම් කරගෙන ද්වීපාර්ශවික බහුපාර්ශවික හෝ ජාත්‍යන්තර ආයතන සමග විදේශීය සම්බන්ධතා පවත්වා ගෙන යැම සිදුවේ. සේද මාවත ඔස්සේ දිවෙන රටක් ලෙස අතිතයේ සිටම අනෙකුත් රටවල්, ශ්‍රී ලංකාව හා වෙළඳ සබඳතා පවත්වා ඇති. කුඩා විවෘත ආර්ථිකයක් ඇති රටක් ලෙස හා ගේලියකරණ ප්‍රවත්තතාවය තුළ ශ්‍රී ලංකාවට විදේශීය සම්බන්ධතා වැදගත් වේ. මෙම ලිපිය මගින් ශ්‍රී ලංකාවට ආර්ථිකමය වශයෙන් වැදගත්වන වෙළඳ සබඳතා හා බැඳුණු ආයතන, නො හා ආධාර සම්බන්ධයෙන් වැදගත් වන ජාත්‍යන්තර ආර්ථික සංව්ධාන කිහිපයත් පිළිබඳව සාකච්ඡා කෙරේ.

1. වෙළඳාම සහ සංවර්ධනය පිළිබඳ එක්සත් ජාතින්ගේ සමුළුව / UNCTAD (United Nations Conference on Trade and Development)

වෙළඳාම සහ සංවර්ධනය පිළිබඳ එක්සත් ජාතින්ගේ සමුළුව ස්විස්ටර්ලන්තයේ ජීනීවාහි දී 1964 වර්ෂයේ දී ආරම්භ ව ය. ලෝක වෙළඳාම තුළ සංවර්ධනය වෙමින්

පවතින රාජ්‍යයන්ගේ අවශ්‍යතා ප්‍රවර්ධනය සඳහා අන්තර්ජාල්‍ය සංව්ධානයක් ලෙස කටයුතු කිරීමට මෙය සේරාපිත කෙරිණි. UNCTAD යනු වෙළඳාම, ආයෝජන සහ සංවර්ධන ගැටුව සම්බන්ධයෙන් කටයුතු කරන එක්සත් ජාතින්ගේ ලේකම් කාර්යාලයේ කොටසයි. සංව්ධානයේ අරමුණු වන්නේ: “සංවර්ධනය වෙමින් පවතින රටවල වෙළඳාම, ආයෝජන සහ සංවර්ධන අවස්ථා උපරිම කිරීම සහ සාධාරණ පදනමක් මත ලෝක ආර්ථිකයට ඒකාබද්ධ වීමට ඔවුන්ගේ උත්සාහයන් සඳහා ඔවුන්ට සහාය වීම” යි.

UNCTAD හි මූලික පරමාර්ථය වන්නේ වෙළඳාම, ආධාර, ප්‍රවාහනය, මූල්‍ය සහ තාක්ෂණය ඇතුළු සංවර්ධනයේ සියලු අංශවලට අදාළ ප්‍රතිපත්ති සැකසීමයි. මෙම සමුළුව සාමාන්‍යයෙන් වසර හතරකට වරක් පැවැත්වේ. UNCTAD සංව්ධනයෙහි ප්‍රධාන ජයග්‍රහණයක් ලෙස අන්තර්ජාතික වෙළඳාම සම්බන්ධයෙන් සාමාන්‍ය මතාප ක්‍රමය ආරම්භ කිරීම සහ ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහන් කළ හැක. ඒ තුළ සංවර්ධනය වෙමින් පවතින රටවල නිෂ්පාදිත භාණ්ඩ අපනානය ප්‍රවර්ධනය කිරීම අත්‍යවශ්‍ය බව පිළිගත් අතර ඒ සඳහා විශේෂ බදු සහන ලබා දීමට එකා විය. මෙම කරකය පිළිගනිමින්, සංවර්ධන රටවල් Generalised System of Preferences (GSP) යෝජනා ක්‍රමය සකස් කරන ලද අතර, සංවර්ධනය වෙමින් පවතින රටවල නිෂ්පාදකයන්ගේ අපනානයන සහ සමහර කෘෂිකාර්මික භාණ්ඩ තිරුබදු රහිතව හෝ

අඩු මිලට සංවර්ධිත රටවලට අලෙවී කිරීමට පහසුකම් සැපයිණි. මේ නිසා එකම හාන්චිය අපනයනය කරන සංවර්ධිත රටවලට සාපේක්ෂව සංවර්ධනය වෙමින් පවතින රටවලට ජාත්‍යන්තර වෙළඳාම වාසිදායක විය. GSP ප්‍රතිලාභීත්ගෙන් හාන්චි හා සේවා ආනයනය කරන විට තිරුබදු රහිත ආනයන සඳහා සුදුසුකම් ලබන නිෂ්පාදන ලැයිස්තුවට ඇතුළත්වන හාන්චි හා සේවා සඳහා මෙම පහසුකම් අදාළ වේ. එක්සත් ජනපදය හා අනෙකුත් තෝරාගත් සංවර්ධිත රටවල් සමඟ ඔවුන්ගේ වෙළඳාම වැඩි කිරීමට සහ විවිධාංගිකරණය කිරීමට උපකාර කිරීමෙන් GSP ප්‍රතිලාභීත් රටවල තිරසාර සංවර්ධනය ප්‍රවර්ධනය කිරීමට හේතු වේ. එසේම GSP වැඩිසටහන මගින් අවම සංවර්ධිත රටවල නිෂ්පාදන සඳහා අමතර ප්‍රතිලාභ ලබා දෙයි. මේ නිසා ජීවීස්පී සංවර්ධනය වෙමින් පවතින රටවල ආර්ථික වර්ධනය සහ සංවර්ධනය ප්‍රවර්ධනය කිරීමට හේතුවන බව පෙන්වා දී ඇති.

UNCTAD සංවිධානය පිහිටු වීම සඳහා සංවර්ධනය වෙමින් පවතින රටවල ජාත්‍යන්තර වෙළඳපාල, බහු ජාතික සමාගම් සහ සංවර්ධිත ජාතින් සහ සංවර්ධනය වෙමින් පවතින ජාතින් අතර පැවති විශාල විෂමතාව පදනම් වේ ය. මෙම සංවිධානයේ වර්ධනය සඳහා GATT, WTO, IMF සංවිධානවල අදහස් හා ගොජනා ද හේතු වුව ද තව දුරටත් සංවර්ධනය වන රටවල ජාත්‍යන්තර වෙළඳාම සම්බන්ධයෙන් ඇති ඇතැම් ගැටළු විසඳීමට මැදහත් වීම අවම මට්ටමක පැවතුණි. පසුව UNCTAD සංවිධානය 1970 සහ 1980 ගණන් වලදී, UNCTAD නව ජාත්‍යන්තර ආර්ථික නියෝගයක් New International Economic Order (NIEO) පිළිබඳ අදහස් හා සමඟ සම්පූර්ණ සම්බන්ධ විය. වර්තමානය වන විට ලෝකයේ රටවල් 195ක් පමණ සාමාජිකත්වය ලබා ගෙන ඇත. ශ්‍රී ලංකාව මෙම සංවිධනයේ ආරම්භක සාමාජිකත්වය ගත් A කාන්චියේ රටකි.

2. තිරුබදු සහ වෙළඳාම පිළිබඳ පොදු ගිවිසුම (GATT) සහ ලෝක වෙළඳ සංවිධානය (WTO)

තිරුබදු සහ වෙළඳාම පිළිබඳ පොදු ගිවිසුම බහු ජාතික වෙළඳ ගිවිසුමකි. එය 1947 සිට 1995 දක්වා වට නවයකින් සමන්විත ගෝලීය වෙළඳ සාකච්ඡා මාලාවක් තුළ විශාලය වේ ඇත. තිරුබදු සහ වෙළඳාම පිළිබඳ පොදු ගිවිසුම General Agreement on Trade and Tariff (GATT) යනු බොහෝ රටවල් අතර නිකිමය ගිවිසුමකි. එහි සම්ස්ත අරමුණ වූයේ තිරුබදු හේ

කෙට්වා වැනි වෙළඳ බාධක අඩු කිරීම හේ ඉවත් කිරීම මගින් ජාත්‍යන්තර වෙළඳාම ප්‍රවර්ධනය කිරීමයි. එහි අරමුණ වූයේ “අනෙකුත්තා සහ අනෙකුත්තා වශයෙන් වාසිදායක පදනමක් මත තිරුබදු සහ අනෙකුත් වෙළඳ බාධක සැලකිය යුතු ලෙස අඩු කිරීම සහ මතාපයන් (preferences) ඉවත් කිරීම” ය. මෙහි ප්‍රධාන අරමුණු පහත දැක්වේ.

1. තිරු බදු හා තිරු බදු නොවන බාධක අවම කිරීම මගින් ජාත්‍යන්තර වෙළඳ කටයුතු ලිඛිල්කරණය
2. සියලුම වෙළඳ හුවුල්කරවන්ට එක හා සමානව සැලකීම
3. ප්‍රජාතනය (Dumping) තහනම් කිරීමට වර්යා ධර්ම පද්ධතියක් පිහිටුවීම

GATT ප්‍රථම වරට සාකච්ඡා කරනු ලැබුවේ එක්සත් ජාතින්ගේ වෙළඳාම සහ රිකියා පිළිබඳ සමුළුව අතරතුර වන අතර එය ජාත්‍යන්තර වෙළඳ සංවිධානය International Trade Organisation (ITO) නිරමාණය කිරීමට රජයන් සාකච්ඡා නොකිරීමේ ප්‍රතිඵලක් ලෙස හැදින්විය හැකිය. මෙය, 1947 ඔක්තෝබර් 30 වැනි දින ජීවීහිදී ජාතින් 23ක් විසින් අත්සන් කරන ලදී. උරුගැවේ සාකච්ඡා වට ගිවිසුම්වල කොටසක් ලෙස 1994 අප්‍රේල් 15 වන දින ජාතින් 123 ක් විසින් එකතාවයකට අනුව ලෝක වෙළඳ සංවිධානය (WTO) පිහිටුවන ලද අතර එය 1995 ජනවාරි 1 වන දින සිට එය ක්‍රියාත්මක විය. WTO යනු GATT හි අනුපාතිකයා වන අතර, GATT 1994 හි වෙනස් කිරීම වලට යටත්ව, මුළු GATT පෙළ (GATT 1947) තවමත් WTO රාමුව යටතේ ක්‍රියාත්මක වේ. 1995 දී GATT හි පාර්ශවකරුවෙකු නොවූ ජාතින්ට මුළු එකත වීමට පෙර නියුති ලේඛනවල දක්වා ඇති අවම කොන්දේසි සපුරාලිය යුතුය. WTO ට GATT සංවිධානයට වඩා වැඩි බලතාල ප්‍රමාණයක් පවතින අතර අරමුණු පහත දැක්වේ.

1. උරුගැවේ සාකච්ඡා වටයන්ට අදාළ ප්‍රතිඵල ක්‍රියාත්මක කිරීමට පහසුකම් සැපයීම
2. බහු ජාතික වෙළඳ සාකච්ඡා සඳහා සහ එහි ප්‍රතිඵල ක්‍රියාත්මක කරවීමේ රාමුවක් සැපයීම
3. ජාත්‍යන්තර වෙළඳාමට සම්බන්ධ ආරවුල් නිරවුල් කිරීම ක්‍රියාවලිය පරිපාලනය කිරීම

4. වෙළඳ ප්‍රතිපත්ති විවරණ ක්‍රමය පරිපාලනය කිරීම
5. IMF සහ ලෝක බැංකුව සමග සහයෝගයෙන් කටයුතු කිරීම

1995න් පසු ජාත්‍යන්තර වෙළඳාම නියාමනය කරන සහ පහසුකම් සපයන ප්‍රමුඛතම අන්තර් රාජ්‍ය සංවිධානය ලෙස ලෝක වෙළඳ සංවිධානය හැඳුනුවාදිය හැකිය. ජාත්‍යන්තර වෙළඳාම සහ එහි භූමිකාව බොහෝ දුරට 1995 දී ලෝක වෙළඳ සංවිධානය ආරම්භ වීමත් සමග සාර්ථක විය. ලෝක වෙළඳ සංවිධානය මගින් සාමාන්‍යයෙන් තීරුබදු, කොට්ඨාස සහ වෙනත් සීමා කිරීම් අඩු කිරීම හෝ ඉවත් කිරීම අරමුණු කරගත් වෙළඳ ගිවිසුම් සාකච්ඡා කිරීම සඳහා රාමුවක් සැපයීම මගින් සහභාගී වන රටවල් අතර හාණ්ඩා, සේවා සහ බුද්ධීමය දේශපළ වෙළඳාම සඳහා පහසුකම් සපයයි. එසේම WTO විසින් වෙළඳ ගිවිසුම් වලට සහභාගීවන්නන්ගේ අනුගතවීම බලාත්මක කිරීම සහ වෙළඳාම සම්බන්ධ ආරවුල් විසඳීම සඳහා ස්වාධීන ආරවුල් විසඳීම ද පරිපාලනය කරයි. WTO සංවිධානය මගින් වෙළඳ නවුල්කරුවන් අතර වෙනස්කම් කිරීම තහනම් කරයි. නමුත් පාරිසරික ආරක්ෂාව, ජාතික ආරක්ෂාව සහ අනෙකුත් වැදගත් ඉලක්ක සඳහා ව්‍යතිරේක සපයයි.

WTO මගින් වෙළඳාම ඉහළ නංවා ඇති අතර වෙළඳාම සඳහා වන බාධක අඩු කර ඇති බවට කරුණු දක්වා තිබේ. එය පොදුවේ අනෙකත් වෙළඳ ගිවිසුම්වලට ද බලපා ඇති බව අධ්‍යයනවලින් පෙනී යයි. GATT සහ එහි අනුපාතීතික WTO, තීරුබදු අඩු කිරීමට සමත් වී ඇති අතර ජාත්‍යන්තර වෙළඳාම ප්‍රවර්ධනය කිරීම තුළින් ජාතින් අතර සූබ සාධන මට්ටම් ඉහළ නැංවීමට කටයුතු කර ඇත. ශ්‍රී ලංකාව 1995 ජනවාරි 1 සිට WTO සාමාජිකයෙකු වන අතර 1948 ජූලි 29 සිට GATT හි සාමාජිකයෙකි. ලෝක වෙළඳ සංවිධානය මගින් වන තීර බදු උගිල්කරන ප්‍රතිපත්ති නිසා ශ්‍රී ලංකාවේ ජාත්‍යන්තර වෙළඳාම ප්‍රවර්ධනය කෙරෙන බොහෝ සේවා දායක වී ඇත. ඇගේම කරමාන්තය, සංවාරක කරමාන්තය හා විදුලි පණිවුඩ, මූල්‍ය සේවා යන අංශ මෙහිදී වැදගත් වේ.

3. ජාත්‍යන්තර මූල්‍ය අරමුදල International Monetary Fund (IMF)

ජාත්‍යන්තර මූල්‍ය අරමුදල සහ ලෝක බැංකුව යන දෙකම තීරමාණය කරන ලද්දේ 1944 ජූලි මාසයේදී එකස්ත ජනපදයේ නිවි හැමිප්‍රේයර හි බෙට්ටන් වූඩිස් හි

කැදවා තිබූ ජාත්‍යන්තර සම්මන්ත්‍රණයකදීය. සමුළුවේ අරමුණ වූයේ ආර්ථික සහයෝගීතාවය සහ සංවර්ධනය සඳහා රාමුවක් පිහිටුවීමයි. ස්ථාවර සහ සමෘද්ධීමත් ගෝලීය ආර්ථිකය. මෙම ඉලක්කය ආයතන දෙකෙහිම කේන්ද්‍රීය පවතින අතර, නව ආර්ථික වර්ධනයන් සහ අනියෝගවලට ප්‍රතිචාර වශයෙන් මුළුන්ගේ කාර්යය නිරන්තරයෙන් විකාශනය වේ.

ජාත්‍යන්තර මූල්‍ය ක්‍රමයේ ස්ථායීතාවය සහතික කිරීම IMF හි මූලික අරමුණයි. ගෝලීය ආර්ථිකය සහ සාමාජික රටවල ආර්ථිකයන් නිරික්ෂණය කිරීම, ගෙවුම් ගේජ දුෂ්කරතා ඇති රටවලට ගෙය දීම සහ සාමාජිකයින්ට ප්‍රායෝගික උපකාර ලබා දීමෙන් මූලික අරමුණු ඉටු කර ගනී. තවද IMF මූල්‍ය සහයෝගීතාව ප්‍රවර්ධනය කරන අතර ගෝලීය සාර්ව ආර්ථික හා මූල්‍ය ස්ථාවරත්වය ආරක්ෂා කිරීමට සහ ගක්තිමත් ආර්ථිකයන් ගොඩිනැගීමට සහ පවත්වාගෙන යාමට රටවලට උපකාර කිරීම සඳහා ප්‍රතිපත්ති උපදෙස් සහ බාරිතා සංවර්ධන සහාය සපයයි. IMF මගින් ගෝලීය මූල්‍ය සහයෝගීතාව, සුරක්ෂිත මූල්‍ය ස්ථාවරත්වය, ජාත්‍යන්තර වෙළඳාමට පහසුකම් සැලසීම, ඉහළ රැකියා සහ තිරසාර ආර්ථික වර්ධනයක් ප්‍රවර්ධනය කිරීමයට සහ ලොව පුරා දිරිදාතාවය අවම කිරීම සඳහා තුළා කරයි. IMF කෙරී හා මධ්‍ය කාලීන ගෙය ලබා දෙන අතර ගුද්ධ ජාත්‍යන්තර ගෙවීම බැඳීම සපුරාලීම සඳහා ප්‍රමාණවත් මූල්‍ය පහසුකම් ලබා ගත තොහැනි වූ විට ගෙවුම් ගේජ ගැටුපු විසඳීම සඳහා ප්‍රතිපත්ති වැඩසටහන් සැලසුම් කිරීමට රටවලට උපකාර කරයි. IMF ගෙය සඳහා අරමුදල් සපයනු ලබන්නේ එහි සාමාජිකයින් විසින් සපයනු ලබන කොට්ඨා දායක සංවිතය මගිනි. IMF කාර්ය මණ්ඩලය මූලික වශයෙන් සාර්ව ආර්ථික හා මූල්‍ය ප්‍රතිපත්ති පිළිබඳ ප්‍රථම් අත්දැකීම් ඇති ආර්ථික විද්‍යාශීලියන් වේ. මූල්‍යමය වශයෙන් දුෂ්කරතාවයන්ට රටවල් මුහුණපාන බොහෝ අවස්ථා වල දී IMF මගින් ගෙය පහසුකම් ලබා ගැනීම සිදුවේ. රට තුළ මූල්‍යමය ස්ථාවරත්වය ඇති කිරීම සඳහා අනුගමනය කළ යුතු කොන්දේසි මාලාවකට යටත්ව සහ එම කොන්දේසි වලට අනුකූලවන ආකාරය, අධික්ෂණය සහ ප්‍රගතිය අනුව වාරික වශයෙන්, ගෙය මූදල් නිදහස් කිරීම සිදුවේ. රටක්, IMF මගින් ගෙය පහසුකම් ලබා ගැනීම, අනෙකුත් ද්වී පාර්ශ්වීය සහ බහු පාර්ශ්වීය ගෙය දෙන ආයතනවල අවධානයට හා පිළිගැනීමට ලක්වීමට හේතුවකි.

ජාත්‍යන්තර මූල්‍ය අරමුදලේ රටවලට හිමි සඳහාකය, පංගුව නියෝජනය කරන්නේ විශේෂ ගිණුම හිමිකම (Special Drawing Rights) SDR මගිනි. වී. ගැ. හි. යනු ජාත්‍යන්තර සංවිත වත්කමකි. එය 1969 දී IMF විසින් එහි සාමාජික රටවල නිල සංවිත පරිපූරණය කිරීම සඳහා නිර්මාණය කරන ලදී. අද වන විට, මූල සංවිත වටිනාකම SDR බිලියන 600ක ප්‍රමාණය ඉක්මවා ගොස් ඇත (අැමරිකානු බොලර් බිලියන 943 කට සමාන) වෙන් කර ඇත. මෙම තවතම වෙන් කිරීමෙන් වූයේ සංවිත සඳහා වන දිගුකාලීන ගෝලීය අවශ්‍යතාවය විසඳීම සහ COVID-19 වසංගතයේ බලපෑම සමග සාර්ථකව කටයුතු කිරීමට රටවලට උපකාර කිරීමයි. SDR හි වටිනාකම පදනම් වී ඇත්තේ එක්සත් ජනපද බොලරය, යුරෝප්, වින රෙන්මින්නී, ජපන් යෙන් සහ බ්‍රිතාන්‍ය ස්ටර්ලින් පවුම් යන මුදල් වර්ග පහක කුඩායක් මත ය.

ජා.ම්.අ. ගිවිසුම් හා වගන්ති සඩ ප්‍රකාරව, විනිමය කුමය, වෙළද හා ගෙවීම් කුමය, පොදු ආර්ථික තත්ත්වය හා සම්බන්ධයෙන් ප්‍රගතිය විමර්ශනය කිරීමට, නියමිත කාලය තුළ ජා.ම්.අ. සමග සාකච්ඡා කිරීමට සාමාජික රටවල් බැඳී සිටී. තවද රටක් ණය පහසුකමක් ලබමින් සිටින විටද ජා.ම්.අ. විමර්ශන කණ්ඩායම් පැමිණීම සිදු වේ. ශ්‍රී ලංකාව 1977 න් පසුව ජා.ම්.අ. එය පහසුකම් වැඩි වශයෙන් භාවිතා කිරීමත් සමග ඒ හා බැඳුණු සම්බන්ධිකරණ කටයුතු ගක්තිමත් කිරීමට නේවාසික නියෝජිත කාර්යාලයක් ස්ථාපිත කිරීම සිදු වේ. එසේම 1994 දී ජා.ම්.අ. ගිවිසුම් වගන්ති viii යටතේ ඇති බැඳීම පිළිගන්නා ලදී. මේ තුළින් ශ්‍රී ලංකාවේ ගෙවුම් ගොෂයේ, ජාගම ගිණුම් කටයුතු, කිසිදු බාධාවකින් තොරව පවත්වාගෙන යාමටත් ඒ සඳහා ශ්‍රී ලංකා රුපියල නිදහස් පරිවර්තනතාවය ඇති කිරීමට අවැසි වන පරිදි එකිය විනිමය අනුපාතිකයක් පවත්වාගෙන යැම සඳහාත් බැඳී සිටී. වර්තමානය වන විට ජා.ම්.අ. මගින් 16 වතාවක් පමණ ශ්‍රී ලංකාවට ණය පහසුකම් ලබා දී තිබේ.

4. ලෝක බැංකුව

ලෝක බැංකු සම්භය සංවර්ධනය වෙමින් පවතින රටවල් සඳහා අරමුදල් සහ දැනුම ලබා දෙන ලොව විශාලතම මූලාශ්‍රවලින් එකකි. එහි ආයතන පහකින් යුක්ත වන අතර දිගුකාවය අඩු කිරීම, හැඳුව් සමාද්ධිය වැඩි කිරීම සහ තිරසාර සංවර්ධනය ප්‍රවර්ධනය කිරීම සඳහා කැපවීමෙන් ක්‍රියා කරයි. පාසල් සහ සෞඛ්‍ය

මධ්‍යස්ථාන ගොඩනැගීම, ජළය සහ විදුලිය සැපයීම, රෝගවලට එරෙහිව සටන් කිරීම සහ පරිසරය ආරක්ෂා කිරීම වැනි ඇතැම් අංශ ප්‍රතිසංස්කරණය කිරීමට හෝ විශේෂීත ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීමට රටවලට උපකාර කිරීම සඳහා තාක්ෂණික සහ මූල්‍ය සභාය ලබා දීමෙන් ලෝක බැංකුව දිගුකාලීන ආර්ථික සංවර්ධනය සහ දිගුකාවය අඩු කිරීම ප්‍රවර්ධනය කරයි. ලෝක බැංකු ආධාර සාමාන්‍යය වෙන් දිගු කාලීන වන අතර සාමාජික රටවල දායකත්වයෙන් සහ බැඳුම්කර නිකුත් කිරීම හරහා අරමුදල් සපයයි. ලෝක බැංකු කාර්ය මණ්ඩලය බොහෝ විට විශේෂීත ගැටළ, අංශ හෝ කිල්පීය ක්‍රම පිළිබඳ විශේෂයැයින් වේ. අධ්‍යාපනය, සෞඛ්‍ය, යටිතල පහසුකම් සහ සන්නිවේදනය සඳහා සංවර්ධනය වෙමින් පවතින රටවලට අඩු පොලී ණය, පොලී රහිත ණය සහ ප්‍රදාන ලබා දීමෙන් ලොව පුරා දිගුකාවය අඩු කිරීම සහ ජ්වන තත්ත්වය වැඩියුණු කිරීම කෙරෙහි ලෝක බැංකුව අවධානය යොමු කරයි. ලෝක බැංකුව රටවල් 100කට අධික සංඛ්‍යාවක ක්‍රියා කරයි.

ලෝක බැංකු සම්භය, පහත ආයතන වලින් සමන්විත වේ.

1. ප්‍රතිසංස්කරණය සහ සංවර්ධනය සඳහා මූල්‍ය ජාත්‍යන්තර බැංකුව International Bank for Reconstruction and Development (IBRD)
2. ආයෝජන ආරවුල් විසඳීම සඳහා ජාත්‍යන්තර මධ්‍යස්ථානය International Centre for Settlement of Investment Disputes (ICSID)
3. ජාත්‍යන්තර සංවර්ධන සංගමය International Development Association (IDA)
4. ජාත්‍යන්තර මූල්‍ය සංස්ථාව International Finance Corporation (IFC)
5. බහුපාර්ශ්වික ආයෝජන ඇප්කර නියෝජිතායනය Multilateral Investment Guarantee Agency (MIGA)*

IBRD සහ IDA එකට, සංවර්ධනය වෙමින් පවතින රටවල රජයන්ට මූල්‍ය, ප්‍රතිපත්ති උපදෙස් සහ තාක්ෂණික සභාය සපයන ලෝක බැංකුව පිහිටුවා ඇති. IDA ලෝකයේ දුප්පත්ම රටවල් කෙරෙහි අවධානය යොමු කරන අතර IBRD මධ්‍යම ආදායම් ලබන සහ ණය ලැබිය හැකි දුප්පත් රටවලට සභාය වේ. සංවර්ධනය වෙමින් පවතින රටවල පුද්ගලික

ආයත සැක්මීමක් කිරීම කෙරෙහි IFC, MIGA, සහ ICSID අවධානය යොමු කරයි. මෙම ආයතන හරහා, ලෝක බැංකු සමූහය මූල්‍ය ආයතන ඇතුළු පොදුගලික ව්‍යවසායන් සඳහා මූල්‍යකරණය, තාක්ෂණික සහාය, දේශපාලන අවධානම් රක්ෂණය සහ ආරවුල් විසඳීම සිදු කරයි.

ජාත්‍යන්තර මූල්‍ය අරමුදල හා ලෝක බැංකුව අතර සහයෝගීතා රාමුව තුළ IMF සහ ලෝක බැංකුව යන ආයතනවල ඒකාබද්ධ සහභාගීත්වය ඇතුළුව සාමාජික රටවලට සහාය වීම සිදුවේ. මේ සඳහා පසුව ඇති කළ රාමුව තුළ ඔවුන්ගේ සහයෝගීතාව සඳහා ඉහළ මට්ටමේ සම්බන්ධීකරණය, සහයෝගීතාවය, යය බර අඩු කිරීම, දේශගුණික විපර්යාස, මූල්‍ය ස්ථාවරත්වය තක්සේරු කිරීම යන කොන්දේසි නියම කරන ලදී.

5. ජාත්‍යන්තර පියවීම් සඳහා වූ බැංකුව Bank for International Settlements (BIS)

ජාත්‍යන්තර පියවීම් සඳහා වූ බැංකුව (BIS) යනු "ජාත්‍යන්තර මූල්‍ය සහ මූල්‍ය සහයෝගීතාව පෝෂණය කරන සහ මහ බැංකු සඳහා සේවා සපයන බැංකුවක් ලෙස හැඳින්වීය හැකි අතර මහ බැංකු සතු ජාත්‍යන්තර මූල්‍ය ආයතනයකි. ගෝලීය වශයෙන් මූල්‍ය ස්ථාවරත්වය ඇති කිරීම සඳහා මහ බැංකුවල සත්කාරකත්වය ලබා දීම සහ ඔවුන්ගේ අන්තර්ක්‍රියා සඳහා පහසුකම් සැපයීම මේ තුළින් සිදුවේ. එය මහ බැංකු සහ අනෙකුත් ජාත්‍යන්තර සංවිධාන සඳහා බැංකු සේවා සපයයි. ස්වේච්ඡරලන්තයේ බාසල්හි මූලස්ථානය පිහිටා ඇත. 1930 දී පිහිටුවා ඇති අතර BIS පළමු ලෝක යුද්ධයෙන් පසු වර්සායිල් ගිවිසුම මගින් ජර්මනියට පනවන ලද වන්දී ගෙවීමට පහසුකම් සැලසීමට සහ ජර්මානු රජයේ ජාත්‍යන්තර යෙය සඳහා හාරකරු ලෙස ක්‍රියා කළහ. විවිධ අරමුණු ඔස්සේ කළාපීය හා ජාත්‍යන්තර වශයෙන් විකාශනය වී ඇත.

1971-73 කාලය තුළ බෛවන් වුවිස් ක්‍රමය අවසන් වීමත් සමග සහ පාවත්‍ය විනිමය අනුපාත වෙත නැවත පැමිණීමත් සමග මූල්‍ය අස්ථාවරත්වය ඉස්මතු විය. ඒ තුළින් බැංකු ප්‍රධානීයට සිදුවන බේද වැශීම සහ අනිකර බලපැමි සමනය කිරීම සඳහා ප්‍රාග්ධන අවශ්‍යතා නිරදේශ කිරීම හා පවත්වාගෙන යැමී අවශ්‍යතාවය දන්වා තිබේ. BIS නියාමකයින් සඳහා සහ ජාත්‍යන්තර ප්‍රමිතින් වර්ධනය කිරීම සඳහා ගෝලීය රස්වීම් ස්ථානයක් බවට වර්ධනය විය. බැංකු සඳහා ජාත්‍යන්තර නියාමන ප්‍රමිතින් ලෙස බාසල් රාමුව තුළ,

බාසල් 1, බාසල් 11 හා බාසල් 111 වශයෙන් බැංකු පද්ධතිය සඳහා මහජැනිවලට අනිවාර්ය ප්‍රාග්ධන අවශ්‍යතා පවත්වාගෙන යැමී නිරදේශ හා අවධානම් කළමනාකරණ උපදෙස් සඳහා අනුගත වීමේ අවශ්‍යතාවය නිරදේශ කර තිබේ.

6. කළාපීය ආර්ථික සහයෝගීතා සංවිධාන

ගෝලීයකරණ ප්‍රවනතාවය තුළ ජාත්‍යන්තර සංවිධාන රාජියක් ස්ථාපිතව ක්‍රියාත්මක වීම දැකිත හැකිය. එසේ වුව ද සංවර්ධනය වෙමින් පවතින රටවල් වශයෙන් හා කළාපීය වශයෙන් ඇති ව්‍යුමතාව සැලකිල්ලට ගෙන කළාපීය ආර්ථික ඒකාබද්ධතා සහයෝගීතා සංවිධාන ස්ථාපිත වීමේ ප්‍රවනතාවය ද ක්‍රියාත්මක වෙමින් පවතී. කළාපීය ආර්ථික ඒකාබද්ධතා සංවිධාන යනු අනෙකුත් සාමාජික රටවලට වෙළඳාම සහ වෙනත් කාරණාවලදී මනාප ලෙස සැලකීමට එකඟ වීමෙන් තම සාමාජික රටවල ආර්ථික සංවර්ධනය වැඩිදියුණු කිරීමට කළාපීය සහයෝගීතාවය දක්වන ආයතන වේ. පැරණිම කළාපීය ආර්ථික සහයෝගීතා සංවිධානයක් ලෙස යුරෝපා සංගමය (European Union) පෙන්වා දිය හැකිය. Organization for Economic Co-operation and Development (OECD), North America Free Trade Agreement, (NAFTA), Canada US Free Trade Agreement (CUSFTA), Latin American Free Trade Association, South Asian Free Trade Area (SAFTA) උදාහරණ ලෙස දැක්වය හැකිය. කළාපීය ආර්ථික සහයෝගීතා සංවිධාන අතර ශ්‍රී ලංකාවට ආර්ථිකමය වශයෙන් වැදගත් වන ආසියානු නිෂ්කාශන සංගමය හා දකුණු ආසියානු කළාපීය සහයෝගීතා සංගමය පිළිබඳව මෙතැන් සිට අවධානය යොමු කරමු.

6.1 දකුණු ආසියානු කළාපීය සහයෝගීතා සංගමය - SAARC

දකුණු ආසියානු කළාපීය සහයෝගීතා සංගමය South Asian Association for Regional Cooperation (SAARC) යනු දකුණු ආසියානු කළාපීය අන්තර් රාජ්‍ය සංවිධානය සහ හු දේශපාලන සංගමයයි. එහි සාමාජික රටවල් වන්නේ ඇග්‍රැනිස්ථානය, බංග්ලාදේශය, හුතානය, ඉන්දියාව, මාලද්වීයන, නොපාලය, පකිස්ථානය සහ ශ්‍රී ලංකාවයි. සාරක් සංවිධානයේ අරමුණු, එහි ප්‍රයුජ්‍යීතියේ අර්ථ දක්වා ඇති පරිදි, පහත පරිදි වේ.

1. දකුණු ආසියානු ජනතාවගේ සූබසාධනය ප්‍රවර්ධනය කිරීම සහ ඔවුන්ගේ ජීවත් තත්ත්වය වැඩිදියුණු කිරීම
2. සියලු ම පුද්ගලයින්ට අහිමානයෙන් ජීවත් වීමට සහ ඔවුන්ගේ පූර්ණ හැකියාවන් අවබෝධ කර ගැනීමට අවස්ථාව ලබා දීමෙන් කළාපයේ ආර්ථික වර්ධනය, සමාජ ප්‍රගතිය සහ සංස්කෘතික සංවර්ධනය වේගවත් කිරීම.
3. දකුණු ආසියාවේ රටවල් අතර සාමූහික ස්වයං විශ්වාසය ප්‍රවර්ධනය කිරීම සහ ගක්තිමත් කිරීම
4. එකිනෙකාගේ ගැටළු අනෙක්තා විශ්වාසය, අවබෝධය සහ අගය කිරීම සඳහා දායක වන්න
5. ආර්ථික, සමාජීය, සංස්කෘතික, කාක්ෂණික සහ විද්‍යාත්මක ක්ෂේත්‍රවල ක්‍රියාකාරී සහයෝගිතාව සහ අනෙක්තා සහය ප්‍රවර්ධනය කිරීම
6. අනෙකුත් සංවර්ධනය වෙමින් පවතින රටවල් සමග සහයෝගිතාව ගක්තිමත් කිරීම
7. පොදු අවශ්‍යතා ඇති කාරණා සම්බන්ධයෙන් ජාත්‍යන්තර ආකාරවලින් ඔවුන් අතර සහයෝගිතාව ගක්තිමත් කිරීම
8. සමාන අරමුණු සහ අරමුණු සහිත ජාත්‍යන්තර සහ කළාපීය සංවිධානය සමග සහයෝගයෙන් කටයුතු කිරීම

සාර්ක් සංවිධානය 1985 දෙසැම්බර් 8 වන දින බිකාහිදී ආරම්භ කරන ලදී. එහි ලේකම් කාර්යාලය නේපාලයේ කත්මන්ඩු නුවර පිහිටා ඇත. සංවිධානය ආර්ථික හා කළාපීය ඒකාබද්ධතාවයේ වර්ධනය ප්‍රවර්ධනය කරයි. එය 2006 දී දකුණු ආසියානු නිදහස් වෙළඳ පුදේශය දියත් කළේය. SAARC, නිරික්ෂකයෙකු ලෙස එක්සත් ජාතීන්ගේ සංවිධානය හා ස්ථීර රාජ්‍ය තාන්ත්‍රික සබඳතා පවත්වාගෙන යන අතර යුරෝපා සංගමය ඇතුළු බහුපාර්ශ්වීක ආයතන සමග සම්බන්ධතා වර්ධනය කර ගෙන ඇත.

6.1.1 SAARC FINANCE

දකුණු ආසියානු කළාපීය රටවල මහ බැංකු අධිපතිවරුන්ගේ සහ මුදල් ලේකම්වරුන්ගේ කළාපීය ජාලයක් ලෙස 1998 සැප්තැම්බර් 9 වන දින SAARC FINANCE ආයතනය පිහිටුවන ලදී. 2002 ජනවාරි

මාසයේදී නේපාලයේ කත්මන්ඩු නුවර පැවති 11 වැනි සාරක් සමුළුවේදී සාරක් සංවිධානයට විධීමත් පිළිගැනීමක් ලබා ගත් ස්ථීර ආයතනයකි. SAARCFINANCE ජාලය පිහිටුවීමේ මූලික පරමාර්ථය වන්නේ කළාපයේ සාමාජික රටවල් අතර සාරව ආර්ථික ප්‍රතිපත්ති ගැටළු පිළිබඳ අත්දැකීම් නුවමාරු කර ගැනීමයි.

සාරක් සාමාජික රටවල මහ බැංකු සහ මුදල් අමාත්‍යාංශ අතර සහයෝගිතාව කාර්ය මණ්ඩල සංචාර සහ නිරන්තර තොරතුරු නුවමාරුව තුළින් ප්‍රවර්ධනය කිරීම, කළාපය තුළ බැංකු නීති සම්පාදනය සහ හාවිතයන් එකමුතු කිරීම සලකා බැලීම සහ යෝජනා කිරීම, සාරක් කළාපය තුළ වඩාත් කාර්යක්ෂම ගෙවීම් පද්ධති යාන්ත්‍රණයක් සඳහා ක්‍රියා කිරීම සහ ඉහළ මූල්‍ය සහ නුවමාරු සහයෝගිතාව සඳහා උත්සාහ කිරීම, IMF සහ ලේක බැංකුව සහ අනෙකුත් ජාත්‍යන්තර මය දෙන ආයතනවල මත්වෙමින් පවතින ගැටළු සම්බන්ධ සාකච්ඡා ඇතුළුව ගෝලිය මූල්‍ය වර්ධනයන් සහ කළාපය කෙරෙහි ජ්වායේ බලපෑම අධ්‍යයනය කිරීම ආදිය අනෙකුත් අරමුණු ලෙස පෙනවා දිය හැකිය. SAARCFINANCE සමූහය, IMF/WB වාර්ෂික රස්වීම්වලට සම්බන්ධ වසරකට දෙවරක් රස්වේ.

6.2 ආසියානු නිෂ්කාශන සංගමය, ACU FINANCE

1974 දී ආසියානු නිෂ්කාශන සංගමය ආරම්භ කරන ලද්දේ වෙළඳාමට අදාළව සාමාජික රටවල් අතර ගෙවීම් පහසුකම් සැලසීමේ ප්‍රධාන අරමුණු ඇතිවය. ආසියානු නිෂ්කාශන සංගමයෙහි මූලස්ථානය ACU මහ ලේකම් කාර්යාලය ලෙස හැඳින්වෙන අතර, එය ඉරානයේ වෙහෙරාන් නුවර පිහිටා ඇත. දැනට, ACU සාමාජිකත්වය මහ බැංකු/මුදල් අධිකාරීන් 9කින් සමන්විත වේ. බංග්ලාදේශය, භූතානය, ඉන්දියාව, ඉරානය, නේපාලය, මාලදිවයින, මියන්මාරය, පකිස්ථානය සහ ශ්‍රී ලංකාව ඒ අතර වේ. ආසියානු නිෂ්කාශන සංගමයෙහි සාමාජික රටවල ගනුදෙනුවලට අදාළ තීරණ ගැනීමේ දී අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩලය එනම් සාමාජික මහ බැංකු අධිපතිවරුන් වාර්ෂිකව රස්වේ. ගෙවීම් පියවීම් යාන්ත්‍රණය සඳහා සාමාජික රටවල සිදුවන, අන්තර් කළාපීය වෙළඳාම සම්බන්ධ ගෙවීම් හා පියවීම් බහුපාර්ශ්වීක පදනමක් මත මහ බැංකු / මුදල් අධිකාරීන් අතර සිදුවේ. ආසියානු නිෂ්කාශන සංගමයෙහි මහලේකම් කාර්යාලය මගින් දැනුම් දෙන පරිදි ආසියානු නිෂ්කාශන සංගමයෙහි ගුද්ධ පියවීම්

තත්ත්වය සහ උපවිත පොලී පියවීම ද්වී-මාසිකව සිදු වේ. ආසියානු නිෂ්කාගන සංගමයෙහි සාමාජිකයින්ගේ ගිණුම් ආසියානු මූල්‍ය ඒකකයේ (AMU) පවත්වාගෙන යනු ලැබේ. AMU යනු ACU බොලරය ලෙස අර්ථ දැක්වේ. එය වට්නාකමින් එක්සත් ජනපද බොලරයට සමාන වේ.

සමස්තයක් ලෙස ගත්වේ, දෙවන ලෝක යුද්ධයෙන් පසුව, ජාතින් හා රටවල් වශයෙන් ගත්තිමත් වීම සඳහා ජාත්‍යන්තර සංවිධාන පිහිටුවා ගත් අතර ගෝලීයකරන ක්‍රියාදාමය තුළ හා ජාත්‍යන්තර වෙළඳාම ප්‍රවර්ධනය කිරීම සඳහා සාධක සංවලන සීමා කුමයෙන් ඉවත් කිරීම සඳහා විවිධ වූ සංවිධාන රාඛියක් බිජි වෙමින් පවතින බව පෙනී යයි. ගෝලීයකරන ක්‍රියාදාමය තුළ රටවල් නැවත කළාපීයකරණයට නැඹුරුවීමක් දැක්ගත හැකි වේ. කෙසේ වූවද සාධක සංවලනය

සීමා සඳහා රටවල් තනි තනි වශයෙන් ස්වකිය රටට අදාළ නීති පද්ධතියකට බැඳී සිටී. ජාත්‍යන්තර වෙළඳාම ප්‍රවර්ධනය තුළින් ලොව බොහෝ රටවල් ප්‍රමාණයක නිෂ්පාදනය හා ආදායම ඉහළ යැමට හේතු වී ඇති බව පර්යේෂණ මගින් සොයා ගෙන ඇත. ශ්‍රී ලංකාව පිළිබඳව සලකා බලන විට ජාත්‍යන්තර වෙළඳාම සම්බන්ධයෙන් අවම ප්‍රගතියක් එනම් ආනයන වියදම අනිවා යැමට තරම් ප්‍රමාණවත් අපනයන ආදායමක් තොලැබෙන රටක් ලෙස හුදුනාගත හැකි අතර රාජ්‍ය මූල්‍ය පරතරය මූල්‍යනය කිරීම සඳහා විදේශීය ණය හා ආධාර ලබා දෙන ද්වීපාර්ශ්වීය, බහුපාර්ශ්වීය රටවල් හා සංවිධාන මත වැඩි වශයෙන් නැඹුරුතාවයක් දක්වන රටක් ලෙස පෙන්වා දිය හැකිය.

ආචිත ග්‍රන්ථ - අන්තර්ජාලය ඇසුරිණි.

සයිල්ට තුනාර අධිකාරීවලිස් ආරක්ෂා වීම සඳහා

මුළු ආයතනවල සේවක (SWIFT)

මුළු ජාතියා හැඳුවක් ආරක්ෂා කර ගැනීමට නො තුළුවයි

චිං. එම්. ඩී. එස්. බාලපුරය
පෙශීමේ සහකාර අධිකාරී
ගෛවීම් සහ පියවීම් දෙපාර්තමේන්තුව

ස්විෆ්ට (SWIFT – Society for Worldwide Financial Telecommunication) යනු ලේක ව්‍යාප්ති අන්තර් බැංකු මුළු විදුලි සංදේශනය සඳහා වූ එකමුත්වයි. මෙය 1973 වසරේ දී රටවල් 15ක බැංකු 239ක් එක් ව ආරම්භ කරන ලද අතර ඉතා ආරක්ෂා ව මුළු ගනුදෙනු පිළිබඳ තොරතුරු පූවමාරු කර ගැනීමට අවස්ථාව සලසා දී ඇත. වර්තමානය වන විට රටවල් 200කට අධික ප්‍රමාණයක් සාමාජිකත්වය දරන මෙහි මුළුස්ථානය බෙල්පියමේ හි බ්‍රිස්ටෝල්ස් අගනුවර ලා හැඳුනු නගරයේ පිහිටා ඇති අතර ආයතනික ගනුදෙනුකරුවන් 11,000 කට වඩා වැඩි පිරිසකට සේවාව සපයනු ලබයි. නමුත් මෙම සේවාවේ විශේෂත්වය වන්නේ ගනුදෙනුකරුවන් වෙනුවෙන් අරමුදල් හා ගිණුම් කළමනාකරණය නොකිරීමයි.

1. සයිල්ට තර්ජන යනු කුමක්ද ?

මුළු ආයතනවල පවතින ආරක්ෂා ක්‍රියාමාර්ග, පරිපාලි හා ප්‍රතිපත්ති උල්ලනය කරමින් බාහිර පාරුණුවයන් විසින් තොරතුරු තාක්ෂණික පද්ධතිවලට සිදු කරනු ලබන අවදානම් සහගත බලපෑම් සයිල්ට තර්ජන ලෙස හැඳින්විය හැකි ය. මේ නිසා මුළු ගනුදෙනු සඳහා හාවිත කරන මෘදුකාංග පද්ධති විකාශිත වීම, බාහිර පාරුණුවයන් වෙත රහස්‍ය මුළු තොරතුරු නිරාවරණය වීම මෙන් ම මුළු පද්ධති අකර්මණය වීම හෝ සම්පූර්ණයෙන් බිඳවැටීම සිදුවිය හැකි ය.

2. සයිල්ට තර්ජනවලින් මුළු පද්ධතිය ආරක්ෂා කර ගැනීමේ වැදගත්කම

මුළු පද්ධතියට සම්බන්ධ පරිගණක හා සේවාදායක පරිගණක (computers and servers), mrs.KI cd, (computer networks), ජාලම උපකරණ මෙන් ම ඒවායේ ඇතුළත් දත්ත සයිල්ට ප්‍රහාරවලින් ආරක්ෂා කර ගැනීම, සයිල්ට ආරක්ෂාව (cyber security) ලෙස හැඳින්විය හැකි ය.

සයිල්ට ආරක්ෂාවේ මුළුක වැදගත්කම වනුයේ සයිල්ට තර්ජනවලින් මුළු පද්ධති සාමාජිකයන්ගේ වත්කම් ආරක්ෂා කර දීමයි. හඳුනා නොගත් සයිල්ට ප්‍රහාරකින් පිරිසක් 2016 පෙබරවාරි මාසයේ බිකාහි පිහිටි බංග්ලාදේශ මහ බැංකුවෙන් බොලර් මිලියන 81ක් සෞරකම් කිරීම මැති ඉතිහාසයේ මහ බැංකුවකට සිදුවූ විශාලතම සයිල්ට ප්‍රහාරවලින් එකකි. බංග්ලාදේශය වැනි තුන් වන ලේකයේ රටකට මෙය ඉතා විශාල ආර්ථික හානියකි. මෙමගින් විශාල මුදල් ප්‍රමාණයක් බංග්ලාදේශ ආර්ථිකයට අභිජිත් විය. තාක්ෂණයේ දියුණුවන් සමඟ වර්තමානය වනවිට මෙවැනි ප්‍රබල ප්‍රහාරයන් එල්ලවීමේ අවදානම සැලකිය යුතු ලෙස ඉහළ ගොස් ඇත. සයිල්ට අවදානම අඩු කරගනීම් පහත සඳහන් අරමුණු ඉටුකරගැනීම සඳහා ලංකාවේ මෙන්ම ලේකයේ සියලු බැංකු අවශ්‍ය සයිල්ට ආරක්ෂණ ක්‍රියාමාර්ග ගනීම් සිටිති.

- මුළු ආයතනවල පරිගණක පද්ධතියේ පවතින රහස්‍ය මුළු තොරතුරු සහ දත්ත ආරක්ෂා කරගැනීම.
- මෙහෙයුම් පද්ධතිය ආරක්ෂා කරගැනීම තුළින් මුළු පද්ධතියේ අඛණ්ඩ පැවැත්ම තහවුරු කිරීම.
- මුළු ආයතනයේ මුළු පද්ධතියේ සමස්ත ආරක්ෂාව වැඩි දියුණු කර ගැනීම.
- මුළු ආයතනවල සිදුවන දෙනික මුළු ගනුදෙනු බාධාවකින් තොර ව අඛණ්ඩ ව සිදුකරගෙන යැම.

3. මුළු පද්ධතිය වෙත බැලපාන සුලභ සයිල්ට තර්ජනයන් (Cyber Attacks)

1. අනිශේෂී මෘදුකාංග (Malware) - පරිගණකයට, පරිගණක ජාලයට හෝ සේවා දායක පරිගණකයට හානි කිරීමේ වෙතනාවෙන් නිර්මාණය කරන ලද කේතයක් හෝ පරිගණක වැඩිසටහකි. මෙවා ඉතා සුලභ ආකාරයේ සයිල්ට ප්‍රහාර වේ.

2. සේවා ප්‍රතික්ෂේප කිරීමේ ප්‍රහාර (Denial of Service (DOS) attack) – ව්‍යාපාරික මෙහෙයුම් කඩාක්ප්ලේ කිරීම සඳහා ව්‍යාපෑ ඉල්ලීම් සමග දැව්ච සහගත ලෙස පරිගණක ජාලයට පැමිණෙන ප්‍රහාරයකි. මෙවැනි ප්‍රහාරයක දී මුළු ආයතනවල ර් මේල්, වෙබ් අඩවි හෝ පරිගණක පද්ධතිවලින් අවශ්‍ය සේවාව ලබා ගැනීමට නොහැකි වේ.
3. තත්ත්වය (Phishing) සහ රට්ටීමට ලක් කිරීම (Spoofing) මගින් අන්සතු තොරතුරු හා දත්ත ලබාගැනීම. ර් මේල්, දුරකථන, කෙටි ප්‍රකාශන හෝ සමාජ මාධ්‍ය හාවිතා කොට මුරපද හා ගිණුම් අංක වැනි තොරතුරු පරිඹිලකයාගෙන් ලබා ගැනීම සිදුකර සි. මෙහි දී ඔහු හඳුනන හෝ විශ්වාසදායක මූලාශ්‍රයක් ලෙසින් පෙනී සිරිමින් විවිධ උපක්‍රම මගින් පරිඹිලකයා රට්ටා මෙම තොරතුරු ලබාගැනීම බාහිර පාර්ශ්ව මගින් සිදු කරනු ලැබේ.
4. අනන්‍යතාව සෞරකම් කිරීම (Identity Theft) – අනන්‍යතාව මත පදනම් වූ මෙය හඳුනා ගැනීම අතිශයින් දූෂ්කර ප්‍රහාරයකි. මෙහි දී බොහෝවේ සිදුවන්නේ සයිලර් අපරාධ කරුවන් විසින් මුළු ආයතනවල හෝ පරිඹිලකයාගේ අනන්‍යතාව අනවසරයෙන් හාවිත කරමින් අනික් පාර්ශ්ව සමග සම්බන්ධ වී විවිධ මූලාශ්‍ර අපරාධ සිදු කිරීම හා ඒ සඳහා උපදෙස් දීම ය.
5. සැපයුම් දාම ප්‍රහාර (Supply Chain Attacks) – සැපයුම් දාමයට අත්‍යවශ්‍ය සේවා හෝ මෘදුකාංග සපයන විශ්වාසවන්ත තෙවන පාර්ශ්වයක් ඉලක්ක කර සිදුකරන සයිලර් ප්‍රහාරයකි.
6. අත්‍යන්තර තරුණීය (Insider Threats) - වත්මන් හෝ පෙරසිට සේවකයන් හරහා ආයතන ජාලයට සපුරා ප්‍රවේශ වීම මගින් රහස්‍ය දත්තල බුද්ධිමය දේපල (Intellectual Property), ව්‍යාපාර ක්‍රියාවන්, ප්‍රතිපත්ති හා තොරතුරු ලබාගැනීම මගින් සිදුකරන ප්‍රහාරයකි. මෙමගින් ආරක්ෂා විමට නිරන්තර ව ම සයිලර් ආරක්ෂණ වැඩසටහන් මුළු ආයතන තුළ ක්‍රියාත්මක කළ යුතු ය.
4. සයිලර් ප්‍රහාර අවබුහුම ඇඩ්කිරීම සඳහා මුළු ආයතනවල ස්විෆ්ට (SWIFT) මෙහෙයුම් පද්ධතිය තුළ ක්‍රියාත්මක කළහැකි පිළිවෙශ්

සැම මුළු ආයතනයක් ම තම දේශීය මෙන් ම විදේශීය ගෙවීම සිදු කිරීම සඳහා හාවිත කරන ස්විෆ්ට (SWIFT)

මුළු පණිවිඩ භුවමාරු පද්ධතිය මත ඇතිවන සයිලර් අවදානම අවම කරගැනීම සඳහා පහත ක්‍රියාමාර්ග අනුගමනය කිරීම කාලීන අවශ්‍යතාවක් වී ඇත.

1. ස්විෆ්ට ප්‍රධාන මෙහෙයුම් මුළස්ථානය විසින් වරින්වර ප්‍රකාශයට පත් කරනු ලබන පාරිභෝගික ආරක්ෂණ වැඩසටහන් නියමිත දිනට පෙර සිදු කිරීම. මෙමගින් සමස්ථ මුළු පද්ධතියේ සුරක්ෂිතතාව තහවුරු වෙයි.
2. සැම විට ම පරිගණක මෙහෙයුම් පද්ධතියේ ස්විෆ්ට මෘදුකාංගය නවීන අනුවාදයන්ට (Latest Version) අනුව යාවත්කාලීන කිරීම. මෙමගින් මුළු පද්ධතිය මත සිදු කරනු ලබන සයිලර් ප්‍රහාර අවදානම ඉවත් කරගත හැකි වේ.
3. නිරන්තරව ම තොරතුරු තාක්ෂණ ආරක්ෂාව සඳහා පවතින අවදානම් තක්සේරු කිරීම. මෙමගින් මුළු ආයතනවල කීර්තිනාමය ආරක්ෂා කරගනීමින් මුළු අලාභයන් වලක්වා ගැනීමට හැකි වේ.
4. සියලුම ස්විෆ්ට ගනුදෙනුවල රහස්‍යභාවය පවත්වාගෙන යැමු. මෙමගින් බාහිර පාර්ශ්වයන් වලට මුළු තොරතුරු අනාවරණ වීමේ අවදානම අවම වේ.
5. මුළු ආයතන තම ස්විෆ්ට කාර්ය මණ්ඩලය වෙනුවෙන් නිරන්තර සයිලර් ආරක්ෂණ ප්‍රුජුණු වැඩසටහන් ක්‍රියාත්මක කිරීම සහ සයිලර් තර්ජන වලක්වා ගත හැකි ආකාරය පිළිබඳ ව දැනුවත් කිරීම.
6. ස්විෆ්ට මෙහෙයුම් පද්ධතිය ඇතුළත් පරිගණකයෙන් අන්තර්ජාලයට පිවිසීමේ හැකියාව ඉවත් කිරීම. මෙමගින් අන්තර්ජාලය හරහා මුළු පද්ධතිය තුළට පැමිණෙන ප්‍රහාරයන් සපුරා ව වලක්වාලීම සිදුවේ.
7. ගක්තිමත් සහ සංකීරණ මුරපද (Strong and complex Passwords) ප්‍රතිපත්තිය සහ ද්විසාධන සත්‍යාපනය (Two Factor Authentication) ක්‍රියාත්මක කිරීම. මෙමගින් බාහිර පාර්ශ්වයන් මුළු පද්ධතිය තුළට පිවිසීමේ හැකියාව අවම කෙරෙයි.
8. ස්විෆ්ට මෙහෙයුම් පද්ධතියට අදාළ සියලුම මෙහෙයුම් කාර්යයන් සඳහා මනා ප්‍රුජුණුව ලත් විශ්වාසවන්ත කාර්ය මණ්ඩලයක් යෙද්වීමට

කටයුතු කිරීම හා ස්වාධීන තෙවන පාර්ශ්වයක් හරහා ඔවුන්ගේ දෙනික ක්‍රියාකාරකම් නිරන්තර නිරික්ෂණයට ලක් කිරීම.

9. දෙනිකව සිදුකරන සියලුම මූල්‍ය ගනුදෙනු අදාළ දිනය අවසානයේ සුරක්ෂිත ව ගබඩා කර තැබීම (Daily Backups).
10. ස්විංච මෙහෙයුම් පද්ධතිය ක්‍රියාත්මක අංශයේ සියලුම කාර්යයන් නිරික්ෂණය කිරීම සඳහා අවශ්‍ය ආරක්ෂිත තාක්ෂණික මෙවලම් ස්ථාපනය කිරීම (වෙබ් කුමරා, සංවර්ත පරිපථ රුපවාහිනී -CCTV).
11. සැක සහිත මූල්‍ය ගනුදෙනු භූතා ගැනීම සඳහා අවශ්‍ය ආරක්ෂිත තාක්ෂණික මෙවලම් ස්ථාපනය කිරීම. මෙමගින් සැක සහිත මූල්‍ය ගනුදෙනු භූතා ගත හැකි වේ.
12. සියලුම රහස්‍ය මූල්‍ය දත්ත හා තොරතුරු සංකේත (Encrypt) කර ආරක්ෂිත මුරපද ප්‍රතිපත්තිය සහිතව දත්ත ගබඩාවල සුරක්ෂිත කර තැබීම. මෙමගින් මූල්‍ය ආයතනයේ මූල්‍ය දත්ත පද්ධතියට පිවිසීමේ හැකියාව අවම කරයි.
13. දේශීය සහ විදේශීය බැංකු සමග මූල්‍ය සබඳතා ගොඩනැගීම සඳහා හාවිතා කරන මූල්‍ය සම්බන්ධතා කළමණාකරණ යෝජ්ම (Relationship Management Application - RMA) ක්‍රියාත්මක

කිරීම සඳහා මූල්‍ය ආයතනයේ ඉහළ කළමණාකාරීත්වයේ අනුමැතිය ලබා ගැනීම.

5. සමාජීය

වර්තමානය වනවිට ලෝකයේ බොහෝ මූල්‍ය ආයතන මූහුණ දෙන ප්‍රධාන අභියෝගය වන්නේ සයිබර් ප්‍රහාර අවදානමයි. ලෝකයේ දියුණුවත් සමග මූල්‍ය ගනුදෙනු ප්‍රමාණාත්මක ව මෙන් ම ගුණාත්මක වශයෙන් ඉහළ යන වාතාවරණයක් තුළ මූල්‍ය පද්ධති සයිබර් ආරක්ෂණ ක්‍රියාත්මක පරිපථ සියලුම මූල්‍ය ආයතන යුහුසුලුව කටයුතු කළ යුතු ව ඇතේ. මූල්‍ය ගනුදෙනු පිළිබඳ පණීවුඩ භූවමාරු කරන ස්විංච මෙහෙයුම් පද්ධතිය සයිබර් ප්‍රහාර අවදානමවලින් ආරක්ෂා කර ගැනීම ඒ අතර ප්‍රධාන වේ. එක් එක් මූල්‍ය ආයතනය සයිබර් ආරක්ෂාව වැඩි කරගන්නා විට ඒ හරහා ස්විංච ජාලයේ ම ආරක්ෂාව ගොඩනැගීම පහසු වේ. එසේ ම ස්විංච මෙහෙයුම් ජාලය හා සම්බන්ධ සියලුම මූල්‍ය ආයතන අතර සහයෝගීත්වය ගොඩනැගීම තුළින් සයිබර් ප්‍රහාර අවදානමවලට මූහුණ දීමේ හැකියාව වැඩි කරගත හැකි ය. අවසාන වශයෙන් මහ බැංකු, මූල්‍ය ආයතන, විවිධ තොරතුරු තාක්ෂණික සේවා සපයන ආයතන සහ සයිබර් ආරක්ෂණ විශේෂයෙන් මතා සහයෝගීතාවක් ඇති කර ගනිමින් මූල්‍ය පද්ධති සුරක්ෂිතතාව වෙනුවෙන් කටයුතු කිරීම කාලීන අවශ්‍යතාවක් වී තිබේ.

සුරත්මින මූදල තැපෑලගුවා සඳහා

වැඩුණුවා කරනු

ඩී.එෂ්.ඩී.ඩී. පද්ධතියෙහි
පෙශීල්ද සහකාර අධ්‍යක්ෂ,
බැංක නොවන මූල්‍ය ආයතන
අධික්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුව

ප්‍රචේරණය:

ස්ටෝරෝ පුවරුස් ප්‍රවර්තිත රේටින් සර්විසස් (Standard and Poor's Rating Services) ආයතනය විසින් 2014 වසරේද සිදු කරන ලද ගෝලීය මූල්‍ය සාක්ෂරතා සම්ක්ෂණය (Global Financial Literacy Survey) ට අනුව ශ්‍රී ලංකාවේ මූල්‍ය සාක්ෂරතා අනුපාතය සියලුට 35ක අගයක් වාර්තා කර ඇති අතර එම අගය හා සැසදීමේදී 2021 වසරේද ශ්‍රී ලංකාවේ මූල්‍ය සාක්ෂරතා අනුපාතය සියලුට 23ක වර්ධනයක් පෙන්වුම් කරමින් සියලුට 58ක අගයක් දක්වා ඉහළ යැමක් වාර්තා කර ඇත. එසේ වුවද ද, ජනලේඛන හා සංඛ්‍යාලේඛන දෙපාර්තමේන්තුව මගින් 2021 වසරේද සිදු කරන ලද කාර්කුමය ගුම් බලකා සම්ක්ෂණය මත පදනම් ව වාර්තා කළ ශ්‍රී ලංකාවේ සාක්ෂරතා අනුපාතය වන සියලුට 93.3 හා සසදා බලන කළ ශ්‍රී ලංකාවේ මූල්‍ය සාක්ෂරතා අනුපාතය ඉතා පහළ මට්ටමක පවතින බව වාර්තා වී ඇත.

ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් මෙහෙයවන ලද "ශ්‍රී ලංකා - 2021" මූල්‍ය සාක්ෂරතා සම්ක්ෂණය මගින් මෙම තත්ත්වය තවදුරටත් තහවුරු වන අතර මෙම සම්ක්ෂණය ලෝක බැංකු සමුහයේ සාමාජිකත්වය හිමි ජාත්‍යන්තර මූල්‍ය සංස්ථාවේ (International Finance Corporation - IFC) තාක්ෂණික සහ මූල්‍ය සහාය ඇති ව 2021-2024 කාලපරිච්ඡයට අදාළ ව ශ්‍රී ලංකාවේ ජාතික මූල්‍ය ඇතුළත් කිරීමේ උපායමාර්ගය

(National Financial Inclusion Strategy - NFIS) කියාත්මක කිරීමේ කොටසක් ලෙස පවත්වා ඇත. මෙම සම්ක්ෂණය සඳහා තොරාගත් නියැදියට අනුව ශ්‍රී ලංකික කාන්තා සහ පුරුෂ දෙපාර්ශ්වය අතුරින් පුරුෂ පාර්ශ්වයේ මූල්‍ය දැනුම සහ මූල්‍ය හැසිරීම සාපේක්ෂ ව ඉහළ මට්ටමක පවතින බව වාර්තා වී ඇත.

ඉහත තත්ත්වයන් සැලකිල්ලට ගනිමින් සාපේක්ෂ ව පහළ මට්ටමක පවතින ශ්‍රී ලංකික පුරුෂයින්ගේ මූල්‍ය සාක්ෂරතාව වර්ධනය කිරීම සඳහා මුදල් තැන්පතුවකට පෙර පුද්ගලයකු විසින් දැනගතයුතු කරුණු අතර ප්‍රධාන කරුණු වන ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ මුදල් මණ්ඩලය මගින් මුදල් තැන්පතු බාර ගැනීම සඳහා අනුමැතිය ලබාදී ඇති මුදල් සමාගම් සහ ඒ හා සම්බන්ධ මුදල් ව්‍යාපාර කටයුතු පිළිබඳ ව මෙන් ම රු අදාළ නීතිමය රාමුව පිළිබඳ ව දැනුවත් කිරීමත්, අනවසර මුදල් ව්‍යාපාරවල නිරතවන පුද්ගලයන් සහ ආයතන පිළිබඳ ව මෙන් ම ඒ සම්බන්ධයෙන් ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ කාර්යාලය පිළිබඳ ව දැනුවත් කිරීමත් මෙම ලිපියේ අරමුණ වේ.

මුදල් තැන්පතුව යනු කුමක්ද? සහ මහජනතාවගෙන් මුදල් තැන්පතු භාර ගැනීමට අවසර ඇති පාර්ශ්වයන් කවරේද?

මුදල් ව්‍යාපාර පනතේ 73(1) වගන්තියට අනුව තැන්පතුව යන්නෙන්, ඉල්ලා සිටි විටෙක හෝ ගෙවීම්

කරන තැනැත්තා සහ ගෙවීම් හාරගන්නා තැනැත්තා විසින් හෝ ඒ තැනැත්තන් වෙනුවෙන් එකඟ වූ කාලයක දී හෝ අවස්ථානුගත කරුණු මත, පොලියක් හෝ අධිමිලක් සහිත ව හෝ රහිත ව, ආපසු ගෙවීමේ කොන්දේසි යටතේ ගෙවූ මුදල් ප්‍රමාණයක් අදහස් වේ. මෙහි දී ආපසු ගෙවීමේ කොන්දේසියට යටත් ව එම මුදල් ලබාගෙන තිබීම විශේෂයෙන් ම අවධාරණය කරනු ලබන අතර දෙපාර්ශ්වයක සහභාගිත්වයක් තිබීම, ඉල්ලා සිටින විටෙක හෝ ඉදිරි දිනෙක එම මුදල් නැවත ලබා දීම, පොලිය සහිත හෝ රහිත වීම තැන්පත්වක් සම්පූර්ණ වීම සඳහා පැවතිය යුතු විශේෂ ලක්ෂණ ලෙස සඳහන් කළහැකි ය.

මෙම අනුව, ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් මහජනතාවගෙන් මුදල් තැන්පතු හාරගැනීම සහ එම මුදල් යෙයට දීම සහ/හෝ ආයෝජනය කිරීම යන කටයුතු කරගෙන යැම් සඳහා අවසර ලබා දී ඇති ආයතන පහතින් දක්වා ඇත.

- බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු (Licensed Commercial Banks)
- බලපත්‍රලාභී විශේෂිත බැංකු (Licensed Specialized Banks)
- බලපත්‍රලාභී මුදල් සමාගම (Licensed Finance Companies)

මෙහිදී, මුදල් ව්‍යාපාර කටයුතුවල නිරත විය හැකි ආයතන සම්බන්ධයෙන් යාචන්කාලීන තොරතුරු www.cbsl.gov.lk යන ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකු වෙති අඩවිය මගින් මහජනතාවට දැන ගත හැකි ය.

තවද, මුදල් ව්‍යාපාර පනතෙහි 3 වන වගන්තිය මගින් එම පනතෙහි විධිවිධානවලින් බැහැර ව මහජනතාවගෙන් තැන්පතු හාර ගැනීම සඳහා ආයතන කිහිපයකට අවසර ලබා දී ඇති අතර එම ආයතන පහත පරිදි වේ.

- 1988 අංක 30 දරන බැංකු පනත යටතේ නිදහස් කර ඇති ආයතන (ලදා: Building Society ආදිය)
- සමුපකාර සංවර්ධන දෙපාර්තමේන්තුවේ හෝ පළාත් සභාවක ප්‍රයුජ්තියක් යටතේ ලියාපදිංචි වී ඇති සමුපකාර සම්මිති
- තත්කාලයේ බලපත්තා ලිඛිත නීතියක් මගින් මුදල් ව්‍යාපාර පනත අදාළ වීමෙන් නිදහස් කරනු ලැබූ ආයතන

(ලදා: සමෘද්ධි බැංකු, ගොවිජන සේවා පනත යටතේ ස්ථාපිත බැංකු සහ ක්ෂේද මූලය පනත යටතේ බලපත්‍ර ලබා දී ඇති ආයතන)

අවසරයකින් තොර ව තැන්පතු හාර ගැනීම සහ මූදල් ව්‍යාපාර පවත්වාගෙන යැම වරදක්ද?

අධිකාරී බලයක් තොමැති ව තැන්පතු හාර ගැනීම සහ මුදල් ව්‍යාපාර පවත්වාගෙන යැම නීතිය හමුවේ වරදක් ලෙස 2011 අංක 42 දරන මුදල් ව්‍යාපාර පනතෙහි 2 වන වගන්තියට අනුව සඳහන්කර ඇත. මෙහි දී, "මුදල් ව්‍යාපාර" යන්න මෙම පනතෙහි 74 වන වගන්තිය මගින් පහැදිලි ව නිර්වචනය කර ඇති අතර කිසියම් ආයතනයක් විසින් මුදල් තැන්පතු හාරගතීමින් මුදල් යෙයට දීම, කිසියම් ආකාරයක මුදල් ආයෝජනයක් සිදු කිරීම හෝ කිසියම් ආකාරයක මුදල් යෙයට දීම හෝ මුදල් ආයෝජනයක් සිදු කිරීම ව්‍යාපාරයක් ආකාරයෙන් සිදුකරන්නේ නම් එවැනි ආයතන මුදල් ව්‍යාපාර ලෙස හඳුන්වනු ලබන අතර මුදල් ව්‍යාපාරයක් වීම සඳහා මහජනතාවගෙන් තැන්පතු හාර ගැනීම අත්‍යවශ්‍ය ම අංගය ලෙස දැක්වා යැති ය. ඒ කෙසේ වුවද, ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ අවසරයකින් තොර ව හෝ වෙනත් නීතිමය අවසරයකින් තොර ව මහජන තැන්පතු හාර ගත්තා සහ/හෝ මුදල් ව්‍යාපාර පවත්වාගෙන යන ඕනෑම ආයතනයක් හෝ ප්‍රද්ගලයෙක් අනවසර මූල්‍ය ආයතනයක් හෝ ප්‍රද්ගලයකු ලෙස හඳුන්වනු ලබන අතර එවැනි ආයතන හා ප්‍රද්ගලයන් නීතිය හමුවේ වරදකරුවන් ලෙස ස පළකනු ලැබේ.

තවද, මුදල් මණ්ඩලයේ පූර්ව ලිඛිත අනුමැතිය ලබා ගැනීමකින් තොර ව කිසිම ප්‍රද්ගලයෙකුට හෝ ආයතනයකට හෝ "බැංකුව", "බැංකුකරු", "බැංකුකරණය", "මුදල්", "මූල්‍යකරණය" හෝ "මූල්‍ය" යන වචන තනි ව හෝ වෙනත් වචන සමඟ එක් ව හෝ එම තැනැත්තාගේ නමේ හෝ විස්තරයේ හෝ ව්‍යාපාර නාමයේ හෝ කොටසක් ලෙස හෝ හාවිත කිරීමට අවසර තොලැබෙනු ඇත.

කෙසේ වුවද, කිසියම් ප්‍රද්ගලයකු හෝ ආයතනයක් හෝ විසින් මහජන තැන්පතු හාර ගැනීමකින් තොර ව පෞද්ගලික මුදල් පමණක් යොදාගතීමින් යෙය දීමේ ව්‍යාපාරයක් පමණක් පවත්වාගෙන යන්නේ නම් ඒ සඳහා ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ බලපත්‍රයක් ලබා ගැනීම අත්‍යවශ්‍ය තොවේ. එසේ තැන්පතු හාර ගැනීමකින් තොරව පෞද්ගලික මුදල් පමණක් යොදා ගතිමින් යෙය

දීමේ ව්‍යාපාරයක නිරත වන පුද්ගලයන් හා ආයතන නියාමනය සහ අධික්ෂණය සඳහා ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් ක්ෂේර මුලු හා ගෙය නියාමන අධිකාරී පනත යෝජනා කර ඇත. තවද, එම පනත කෙටුම්පත් කිරීම සඳහා කැබේනට මණ්ඩලයෙහි අනුමැතිය මේ වනවිට ලැබේ ඇති අතර නීති කෙටුම්පත් සම්පාදනයෙන් අනතුරු ව ඉදිරි කියාමාරුග ගැනීම සඳහා එම පනත නීතිපති දෙපාර්තමේන්තුව වෙත යොමු කර ඇත.

අනවසර මුලු ආයතන වෙත මහජනතාව ආකර්ෂණය කරගන්නා උපකුම සහ අනවසර මුදල් ආයෝජනයන් සඳහා මහජනතාව පොළුම්වා ගනු ලබන විවිධ මුහුණුවර කවරේද?

බොහෝමයක් අනවසර මුදල් ව්‍යාපාරවල නිරතවන පුද්ගලයන් සහ ආයතන විසින් මහජනතාව අනවසර මුදල් ආයෝජනයන් සඳහා ආකර්ෂණය කරගැනීම සඳහා භාවිත කෙරෙන් විවිධ උපකුම මුලු වෙළඳපල තුළ බහුවල දක්නට ලැබේ. අවසරලත් මුදල් ව්‍යාපාර කටයුතුවල නිරතවන ව්‍යාපාර ආයතන මගින් එම මුදල් ආයෝජනයන් සඳහා ලබාදෙන පොලී අනුපාතයන්ට සාපේක්ෂ ව ඉහළ සහ ආකර්ෂණීය පොලී අනුපාතයන් ලබා දීම සහ අවසරලත් ආයතනයන්හි ව්‍යාපාර නාමයන්ට ආසන්න නාමයන් සහ සන්නම් නාමයන් යොදා ගනිමින් මහජනතාව රට්මීමට ලක්කිරීම ඉන් ප්‍රධාන වේ. තවද, සමාජයේ ඉහළ පිළිගැනීමක් සහිත පුද්ගලයන් ඇසුරු කිරීම සහ ඔවුන් තම මුලු ආයතනයේ සන්නාම තානාපතිවරුන් ලෙස යොදා ගැනීමත් තම මුලු ආයතනය මගින් ජනමාධ්‍ය ඇසුරු කරන බව මහජනතාවට පෙන්වීමත් තුළින් අනවසර මුලු ආයතන වෙත මහජනතාව ආකර්ෂණය කරගැනීම ද සිදු කරයි.

එමෙන් ම, සමාගම් පනත යටතේ ලියාපදිංචි සහතිකයක් ලබා තිබීම මුදල් ව්‍යාපාර කටයුතුවල නිරතවීම සඳහා රජයෙන් ලද අවසරයක් ලෙස පුවා දැක්වීම තුළින් මහජනතාව ආකර්ෂණය කරගැනීමට අනවසර මුලු ආයතන මගින් උත්සාහ දැරීමත්, රජය විසින් ඇතැම් අවස්ථාවල දී උපයාගත් ආකාරය ප්‍රකාශ කිරීමට නොහැකි මුදල්, ආයෝජනය කිරීමට අවස්ථාව සලසා දීම තුළින් මුදල් විශ්දේකරණයට (Money Laundering) අවස්ථාව ලැබීමත් රදවා ගැනීමේ බදුවලට යටත් නොවීම තුළින් බදු ගෙවීම පැහැර හැරීමට ඇති අවස්ථාවක් ලෙස සැලකීමත් තුළින් මෙම මුලු ආයතන අනවසර මුදල් ආයෝජනයන් සඳහා

මහජනතාව ආකර්ෂණය කර ගැනීම තවදුරටත් සිදු කරනු ලබයි. මේ සඳහා විවිධාකාර වූ ගෙය ගිවිසුම් හෝ අවබෝධන ගිවිසුම් හාවිතා කිරීම, ගෙය සාධන පත්‍ර හාවිත කිරීම (වෙක් පත්, පොරොන්ද නොවිටු ආදිය), ආයෝජන සැලසුම් හඳුන්වා දීම, ගෙයකර නිකුත් කිරීම, අතරු මුදල් (Virtual Currency) හාවිතා කිරීම සහ වෙළඳ දැන්වීම (Ad Click) යන විවිධ මුහුණුවරයන් ඔස්සේ මෙම මුලු ආයතන මගින් අනවසර මුදල් ආයෝජන සඳහා මහජනතාව පොළුම්වා ගනු ලබයි.

අනවසර මුදල් ව්‍යාපාර මැක පැවැත්වීම සඳහා ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ පැවත්තා බලකළ

මුදල් ව්‍යාපාර පනතේ විධිවිධාන උල්ලසනය කරමින් යම් ආයතනයක් හෝ පාර්ශ්වයක් විසින් මහජන තැන්පතු හාර ගනිමින් අනවසර මුදල් ව්‍යාපාර කටයුතු පවත්වාගෙන යන්නේද යන්න නිශ්චය කිරීම සඳහා බැංකු නොවන මුලු ආයතන අධික්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුවේ අධ්‍යක්ෂවරයා හෝ මහු විසින් බලය පවරන ලද මහ බැංකුවේ නිලධාරයෙකු විසින් හෝ විමර්ශනයක් ආරම්භ කළ හැකි ය.

මෙම විමර්ශන කටයුතු මෙහෙයුම් සඳහා ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ මුලු ආයතන අධික්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුව තුළ වෙන ම විමර්ශන අංශයක් 2020 වසරේ දී ස්ථාපිත කරනු ලැබේ ඇත. තවද, මුදල් ව්‍යාපාර පනතට පටහැනී ව මහජන තැන්පතු හාරගනිමින් අනවසර මුදල් ව්‍යාපාර කටයුතුවල නිරතවන පුද්ගලයන් සහ ආයතන සම්බන්ධයෙන් මහජනතාව දැනුවත් කිරීමේ වැඩුම් ලංකාවේ විවිධ ප්‍රදේශවල පැවැත්වීම සහ ජනමාධ්‍ය සහ සමාජමාධ්‍ය හරහා මහජනතාව දැනුවත් කිරීමේ ප්‍රවාරණ ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් සිදු කරනු ලැබේ.

අනවසර මුලු ආයතන සහ පුද්ගලයන් වෙත මුදල් තැන්පත් කිරීමේ අවඛානම කවරේද?

- අනවසර මුලු ආයතන වෙත තැන්පතු ගළා එම ක්‍රමයෙන් නැවතුණු අවස්ථාවල දී පොරොන්ද ප්‍රකාර ව තැන්පත් කළ මුදලට අදාළ පොලීය සහ තැන්පතු මුදල ආපසු ලබා ගැනීම සම්බන්ධ ගැලු ඇති වේ.
- එසේ ම, මහ බැංකුව විසින් අනවසර මුදල් තැන්පතු ලබාගන්නා ආයතන සහ පුද්ගලයින් විමර්ශනය කිරීමේ පියවරක් ලෙස, කිසියම් අනවසර මුලු

ආයතනයක කටයුතු තහනම් කළ අවස්ථාවක එම මූල්‍ය ආයතනයේ තැන්පත් කර ඇති මුදල් ආපසු ලබා ගැනීමේ හැකියාව තාවකාලික ව ඇණ හිටිමෙන් තැන්පත්කරුවන් මුදල් ප්‍රවාහ අපහසුතාවන්ට ලක් විය හැකි ය.

- තව ද, අනවසර මුදල් තැන්පතු ලබාගන්නා ආයතන සහ පුද්ගලයින් විසින් මහජනතාවගෙන් තැන්පතු ලෙස රස් කර ගත්තා මුදල් බොහෝවේට නිත්‍යනුකුල තොවන ව්‍යාපාරවල යොදවන බැවින්, තැන්පත්කරුවන් ද අනවසර මූල්‍ය ආයතන වෙත මුදල් තැන්පත් කිරීමෙන්, නිත්‍යනුකුල තොවන ව්‍යාපාරවලට අනුබලදීමෙන් සහ ඒවාට දායක වීම තුළින් අනවශ්‍ය ලෙස නීතිමය කටයුතුවලට පැවැත්‍රම අවදානමක් පවතී.
- එසේ ම, එවැනි අනවසර මුදල් තැන්පතු ලබා ගත් පුද්ගලයින් මිය ගියහොත් හෝ විදේශගත ව්‍යවහාර් තැන්පත්කරුවන්ට මුදල් ආපසු ලබා ගැනීමට විවිධ දුෂ්කරතාවලට මුහුණ දීමට සිදුවිය හැක.
- තැන්පත්කරුවන් විසින් වෙනත් ආයතනයකින් හෝ පුද්ගලයෙකුගෙන් හෝ මුදල් ගියට ලබාගෙන එවැනි අනවසර මූල්‍ය ආයතනවල තැන්පතු ලෙස යෙද්වීමෙන් මුදල ආපසු ලබා ගැනීමට සම්බන්ධ ගැටුපු ඇති විය හැකි අතර ඒ තුළින් ගියත්කරුවක බවට පත්වීමේ අවදානමක් තිබේ.
- තව ද, කිසියම් පුද්ගලයෙකු හෝ ආයතනයක් හෝ විසින් මුදල් ව්‍යාපාර පනතේ විධිවිධාන උල්ලාසනය කරමින් පවත්වාගෙන යන අනවසර මුදල් ව්‍යාපාරයක මුදල් තැන්පතුවක් සිදු කරන්නේ නම් එම පුද්ගලයා හෝ ආයතනය හෝ මුදල් ව්‍යාපාර පනත යටතේ වරුද්ක් සිදුකිරීමට වතු ආකාරයෙන් අනුබල දීමේ පදනම යටතේ දුඩුවම ලැබේමේ අවදානමක් ඇත.

මහ බැංකුවේ අනුමත මුදල් සමාගම්වල මුදල් තැන්පත් කිරීමේ වාසි මොනවාද?

ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ මුලික අරමුණු අතර ප්‍රධාන අරමුණක් වන මූල්‍ය පද්ධති සේපායිතාවය පවත්වා ගැනීම සඳහා මහජනතාවගෙන් තැන්පතු භාරගත්තා මූල්‍ය ආයතනවල සේපායි පැවැත්ම තීරණාත්මකම සාධකය වේ. ඉහත පරමාර්ථය සාක්ෂාත් කරගැනීම සඳහා ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ මුදල් මණ්ඩලය මගින්

මුදල් සමාගමක් ලෙස කටයුතු කිරීම සඳහා 2011 අංක 42 දරන මුදල් ව්‍යාපාර පනත යටතේ බලපත්‍ර ලබා දී ඇති ව්‍යාපාර ආයතනවලට ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව මගින් පනතවා ඇති අවම ප්‍රාග්ධන අවශ්‍යතාව, වත්කම් මත බර තැබූ අවම ප්‍රාග්ධන අනුපාත, ද්‍රව්‍යීලතා අනුපාත, ගිය කළමේ ගුණාත්මකභාවය, ආයෝජන සීමා ඇතුළු දැඩි නියාමන අවශ්‍යතා පනතවා ඇති අතර එම මුදල් සමාගම මගින් නියාමන අවශ්‍යතා සපුරාලන බවට එතැන් පරික්ෂණ සහ දුරස්ථා පරික්ෂණ ක්‍රමවේදයන් තුළින් නිරන්තර ව අධික්ෂණය සිදුකරනු ලබයි.

මිට අමතර ව මෙම මුදල් සමාගම තවදුරටත් නියාමනයන්ට යටත්වීම පහත පරිදි සිදුවේ.

■ සියලු ම බලපත්‍රලාභී මුදල් සමාගම සඳහා බාහිර විගණකය අනුමත විගණන සමාගම මගින් සිදුකිරීම අනිවාර්ය කර ඇති අතර එම වාර්තා මහජනතාවගේ දැනුම්වත්වීම සඳහා පුද්ගලනය කිරීමටත් ප්‍රවත්තන් මගින් ප්‍රසිද්ධ කිරීමටත් අදාළ අණපනත් මගින් අනිවාර්ය කර ඇත.

■ තව ද, මහජනතාවගේ අවබෝධය වර්ධනය කිරීම උදෙසා එම බලපත්‍රලාභී මූල්‍ය ආයතන ගෙෂණිගත කිරීම සිදු කළ යුතු බව ද මහ බැංකුව මගින් දීන්වා ඇත.

■ එසේ ම බොහෝ මුදල් සමාගම ලැයිස්තුගත සමාගම වන බැවින් ශ්‍රී ලංකා සුරක්ෂිත පත් හා විනිමය කොමිෂන් සභාවේ විධිවිධානවලට යටත්වීම නිසා ද එම ආයතන තවදුරටත් දැඩි නියාමනයන්ට යටත් වීමක් සිදුවේ.

එසේ ම, යම් ආකාරයක අනුකූලතා ගැටුපු පැවතියෙන් එම ආයතනවල අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩලය සහ ඉහළ කළමනාකාරීත්වය සමඟ ඒ සඳහා විසඳුම් ලබා ගැනීමට හා ආයතන ප්‍රතිච්‍යුහගත කිරීමට ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව තීරණුරුව ම කටයුතු කරයි. එවැනි නියාමන පසුබිමක් තුළ බලපත්‍රලාභී මූල්‍ය ආයතන බිඳවැටීමට ඇති හැකියාව අවම කිරීම තහවුරු කෙරේ.

තව ද, යම් මූල්‍ය අනුමිකතාවයක් හේතුවෙන් කිසියම් මූල්‍ය ආයතනයක් බිඳ වැටුණෙන් හෝ ශ්‍රී ලංකා තැන්පතු රක්ෂණ සහ ද්‍රව්‍යීලතා ආධාරක යෝජනා ක්‍රමය යටතේ සියලු ම තැන්පත්කරුවන්ට රැඹියල් 1,100,000ක උපරිමයකට යටත් ව රක්ෂණ වන්දී මුදලක් පිරිනැමෙනු ඇත.

අවසාන වගයෙන්, බැඳ වැටුණ ආයතනය ඇටර කර වත්කම් විකුණා ලැබෙන මුදල්, හිමිකම් පැවැත් ප්‍රමුඛතාවට යටත් ව තැන්පත්කරුවන්හට ගෙවීමට අදාළ කටයුතු නියාමන අධිකාරිය විසින් නීත්‍යනුකූල ව සිදු කරනු ලැබේ.

තැන්පතු සහ මුදල් ව්‍යාපාර සම්බන්ධව මහජනතාවගේ කාර්යභාරය හා වගකීම කුමක්ද?

රටක මූල්‍ය පද්ධති ස්ථායිතාව පවත්වා ගැනීම සඳහා මහජනතාවගෙන් තැන්පතු හාරගතන්නා මූල්‍ය ආයතනවලට මෙන් ම මහජනතාවට ද කිසියම් වූ කර්යභාරයක් හා වගකීමක් පැවරී ඇති අතර එම කාර්යභාරය හා වගකීම පහත පරිදි වේ.

- ඔහුම පුද්ගලයෙකු විසින් කිසියම් වූ ආයතනයක සිය මුදල් තැන්පතුවක් කිරීමට පෙර එම ආයතනය මහජනතාවගෙන් තැන්පතු හාර ගැනීම සඳහා ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ මුදල් මණ්ඩලය මිගින් අවසරය ලත් මූල්‍ය ආයතනයක්ද යන්න සොයා බලා ඒ බව තහවුරු කර ගැනීම.
- එසේ ම, තැන්පත්කරු විසින් සිය තැන්පතුවේ ඇති ප්‍රතිලාභය සහ අවදානම විශ්ලේෂණය කිරීම ක්‍රියාත්මක තම තැන්පතුවේ ආරක්ෂාව පිළිබඳ තහවුරු කර ගැනීම. මෙහි දී තැන්පතුකරුවන් විසින් අවධාරණය කළ යුතු ම කරුණ වන්නේ ඉහළ ප්‍රතිලාභයක් ලබා දීමට කටයුතු කරන තැන්පතු සම්බන්ධයෙන් ඉහළ අවදානමක් පවතින බවයි.
- මෙහි දී මෙම අනවසර මූල්‍ය ආයතන සහ පුද්ගලයන් විසින් ඉහළ පොලී අනුපාතිකයන්/ ප්‍රතිලාභ ලබාදීමේ පොරොන්දුව යටතේ තැන්පතු

රස් කරමින් පවත්වාගෙන යන ව්‍යාපාරවල පැවැත්ම සහ එසේ ඉහළ පොලී අනුපාතිකයන්/ප්‍රතිලාභ ලබාදීමට ඇති හැකියාව පිළිබඳ ව තැන්පත්කරු විසින් විවක්ෂණ හාවයෙන් සොයා බැලීම.

- තව ද, ඔබ වගකීමක් සහිත පුද්ගලයෙකු ලෙස අනවසර මුදල් ව්‍යාපාර හෝ පුද්ගලයන් පිළිබඳ තොරතුරු දැනුගත් විගස 011-2477504 යන දුරකථන අංකය හරහා හෝ 1935 යන ක්ෂේත්‍රීක දුරකථන ඇමතුම් අංකය හරහා හෝ ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව වෙත වාර්තා කිරීම. මෙහි දී අනවසර මුදල් ව්‍යාපාර සහ ඒ හා සම්බන්ධිත පුද්ගලයන් පිළිබඳ තොරතුරු ලබාදුන් පුද්ගලයන් සහ ලබාදුන් තොරතුරුවල රහස්‍යභාවය ආරක්ෂා කිරීමේ වගකීමට ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව බැඳී සිටි.
- එසේ ම, ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව මිගින් මුදල් ව්‍යාපාර පනතට පටහැනී ව මහජන තැන්පතු හාරගතිමින් අනවසර මුදල් ව්‍යාපාර කටයුතුවල නිරතවන පුද්ගලයන් සහ ආයතන සම්බන්ධයෙන් සිදු කරන මුදල් ව්‍යාපාර කටයුතු සඳහා මහජනතාව ලෙස ඔබගේ පුරුණ සහයෝගය ලබා දීම.

මූලාශ්‍ර:

ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව - වාර්ෂික වාර්තාව 2022

2011 අංක 42 දරන මුදල් ව්‍යාපාර පනත

FINANCIAL LITERACY SURVEY – SRI LANKA 2021

<https://www.cbsl.gov.lk/en/news/release-of-financial-literacy-survey-sri-lanka-2021>